

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Tipografi'a in Romani'a. — Lexicografi'a daco-romana. — Responsulu dlui A. Tincu datu la discursulu presidiale in adunarea generala dela Orastia Aug. 1884. — Disertatiune economica, a dlui I. Axentie Severu anuntiata la ad. gen. din Orastia Aug. 1884. — Pentru cultivarea botaniceii din tierile locuite de romani. — Napoleonu I. scrisu de elu insusi (din memoriile d-nei Remusat). — Lyss'a (turbarea vitelor). — Bibliografia.

Tipografi'a in Romani'a. *)

In Museulu Nationalu din Bucuresci se pastréza dóue Evangheliare slavone tiparite pe pergamentu cu unu luxu deosebitu. Ceea ce le dà o importantia speciala este faptulu, cà au intre ornamentele loru marc'a tieriei romanesci: vulturulu cu crucea in pliscu, si suntu tiparite „cu porunc'a lui *I. Basarab marele voevodu*“ in anulu 1514. Iata cum ni le descrie d. *Odobescu*, descoperitoriulu loru in m̀nastirea Bistriti'a.

„Unulu e tiparitu cu luxu, pe 37 coli in 8 de membrana velina (28 cent. inaltime si 20 cent. latime.) Frontiscipiciile decorative in capulu fie-carei Evanghelii, initialele ornate dela inceputulu capetelor, sunt colorate tóte de mâna cu auru, carminu si albastru, pe de-asupr'a cernelei negre cu care suntu imprimate aceste ornamente xilografice. Pentru cele bisericesci se obiceiuiá in vechime a se trage pe pergamentu, asemenea exemplare, pe cari apoi rubricatorii si miniaturistii (*rubricatores, miniatores*), cu totulu osebiti de tipografi, le ornau cu culori si cu poleieli. Dar unu lucru mai de mirare intru-acést'a editiune e, cà mai multe din ornamentele formate prin impleticirea unoru linii colorate pe unu fondu negru, portu la midiloculu motivului intr'unu micu câmpu de auru, vulturulu cu o cruce mare in pliscu, armele tieriei romanesci.

„Caracterele netede si frumosu desemnate, de o forma multu mai eleganta de càtu a celor ce se intrebuintéza astadi in tipografiile slavone, suntu de marimea a 20 puncte, adeca corespundu cu literile numite *text* in imprimeriile nóstre.

*) Monografi'a tipografiloru romanesci s'a scrisu si publicatu de càtra neuitatulu dr. med. et filos. Vasile Popu in Sibiu 1838 si de atunci s'a retiparitu in unele diarie. Totu-si facemu locu si acestei schitie. Red. Trans.

„Celu-alaltu exemplariu, tiparitu numai cu negru si rosii (la initiale) pe hãrtie grósa, e fórté stricatu.“
Revis'ta romana 1861. p. 815—816.

Daca ar fi se admitemu opiniunea d-lui *Odobescu*, atunci au fostu tiparite aceste càrti, impreuna cu alt'a slavona din vremea lui Mihnea, chiar' aci in tiara, si adica in m̀nastirea Govora, unde o suta si mai bine de ani mai târdiu se infintiaza prim'a tipografie romanésca. Se póte inse se fi fostu tiparite tóte la Veneti'a, precum s'au tiparitu totu acolo si alte càrti din porunc'a Domnitoriloru Romani, chiar' cu o ornamentatiune aprópe analóga.

Mai trebue observatu apoi pentru urmarirea celoru d'intãiu tiparituru romane, cà regasimu *acelea-si* initiale in càrtile tiparite de diaconulu Coresi in Ses-Sebes si in Brasiovu de la 1575—1580, si nu numai in cele romanesci, ci si in cele slavone, ceea ce merita a fi deslusitu mai deaprópe. Form'a literiloru variaza, dar in *mineulu* slavonu tiparitu de Coresi la 1590, pe care credu cà l'am regasitu intre càrtile Mitropoliei din Tãrgoviste, se asémèna fórté multu cu cele din Veneti'a.

Neindoiosu inse este faptulu, cà se infintéza tipografi'a in modu definitivu in secolulu XVII, doveditu prin existenti'a càrtiloru ce au esitu din teascurile tipografice.

Miscarea reformatoria adusa de *I. Honterus* in Transilvani'a a avutu de resultatu multiple incercari de a introduce reformatiunea si intre Romani; de aci se nascu primele traduceri in limb'a romana. Principiulu fundamentalu alu Reformei era de a influentia prin limb'a proprie asupr'a poporului, emancipandu-lu de limb'a latina, sau slavona, adica de limbele considerate cá sfinte si exclusivu intrebuintiate in slujb'a bisericésca. Vorbindu poporului in limb'a lui, erá mai usioru a introduce in acele càrti dogmele reformei. Intr'adeveru s'au si tiparitu in Transilvani'a unu Catechismu de felulu acest'a, pe lângã Psaltirea, Cazanii si cele d'intãiu doue càrti din Pentateuch: Genesis si Exodus.

In contr'a acestor tendentii se convoca la 1636 unu sinodu la Iasi, pentru ca se le desradecineze, la care congressu a luat parte si *Petru Moghila*, mitropolitulu de Chievu. Acest'a darui Mitropolitulu *Varlaamu* litere cirilice si unelte tipografice, ast-feliu se infintia tipografi'a domnesca sau cea „de la Trei Ierarchi,“ ast-feliu supranumita dupa locul unde se afla. Cea d'intaie carte esita din teascurile acestei tipografii, este *Cazani'a* lui *Varlaamu*, unu in folio de preste 500 foi, forte frumosa ca executiune si tipariu, avendu doue feluri de litere kirilice, cicero si garmondu, care cicero mai ca nu se mai intrebuintiaza dupa aceea. In genere suntu textele evanghelice tiparite cu cicero, er' tãlculu, sau *Cazani'a* cu literele mai merunte.

Totu cam acela-si soiu de litere intãlnimu in tipografi'a din *Govor'a*, ridicata de *Mateiu Basarabu*, in care tipari *Meletie Machedoneanulu*, la 1640 „*Pravil'a sfintiloru Apostoli*.“ Fara indoiala au fostu si aci acelea-si consideratiuni dogmatice si religiose, cari au indemnatu pe *Mateiu Basarabu*, se infintieze tipografii in tiar'a romanésca.

Afara de acésta dovéda ce o avemu in *Moldov'a*, este si caracterulu càrtiloru tiparite in *Romani'a*, care ne arata scopulu principalu, pentru care s'au infintiati tipografii. Tipografi'a stã exclusivu sub stapãnirea bisericeii si i slujeste exclusivu. Se tiparescu càrti bisericesci, *Cazanii*, *Liturgii*; vietiele sãntiloru, *Ceaslovu*, *Bibli'a*, *Evangelii'a*, *Psaltirea* si pe lãnga asestea si pravile, unde putemu observã unu feliu de rivalitate intre *Mateiu Basarabu* si *Vasile Lupu*; de aci unu paralelism in publicari.

Dupa tipografi'a dela *Govor'a*, care precum se vede n'a tinutu multu, cãci nu s'a tiparitu aci de cãtu *Pravil'a mica*, si „*Cazani'a pe Dumnicile anului*“ (1642), se tiparesce o carte la *Cãmpulungu* totu in acelasi anu; apoi éra-si o cazanie la m`nastirea *Dealului* lãnga *Tãrgoviste*, unde se tipari la 1652 „*Pravil'a cea mare*,“ de aprópe 800 pagini, coprindiendu dreptulu civilu si dreptulu canonicu.

In Iasi se tiparira asemenea „7 taine“ (1645), si „*Pravil'a lui Vasile Lupu*“ (1646). Se vede ca puçinu dupa aceea se stricasera literele si Mitropolitulu *Dositeiu* comandã alte litere totu din *Rusi'a*, pentru trimiterea càror'a multiamesse lui *Ioachim* patriarchulu *Moscului*, si ridica „tipografi'a Mitropoliei“, care tiene pãna astadi.

De atunci se introduce in tipariulu romanescu o slova merunta, care se aduce curèndu dupa aceea si la *Bucuresci* si *Snagov*, cele doue tipografii, infintiate un'a la 1675 de *Duc'a Voda*, er' cea-lalta la 1694 de *Anthim Ivireanulu*. Acea de *Bucuresci* este tipografi'a mitropoliei, care a trecut prin multe peripetii, cãndu parasita de totu, si aprópe se se risipésca, cãndu éra-si inflorindu pãna acum in dílele n`stre. Cartea de frunte tiparita aci, si cu acele litere merunte este „*Bibli'a*, adica *Dumnezeesca scriptur'a a legeri vechi si a legeri noua*.“

S'au mai tiparitu si alte càrti: precum *Margaritululu* lui *Zlataust*, *Evangelii'a* grecesce si romanésce si altele.

La inflorirea cea mai mare a ajunsu art'a tipografica in tiar'a *Romanésca* sub indemnulul marelui *Anthimu Ivireanu*. Acest'a din cãlugaru ajunsu la stepen'a cea inalta de mitropolitulu alu *Ungro-Vlachiei* si neobositu a lucratu ori si unde era, in *Tãrgoviste*, in *Snagov*, in *Bucuresci* si *Rãmnicu*, atãtu pentru radicare de tipografii cãtu si pentru latirea culturai si a literaturai romane. Alaturea cu mitropolitulu *Dositeiu* din *Moldov'a*, care si dènsulu ca si *Anthimu* scria si tiparia in multe limbi, represinta apogeulu desvoltarei literare din secolulu XVII. *Viéti'a* laborioasa si mórtea tragica a lui *Anthimu* ar' merit'a se fie studiate cu totu dinadinsulu!

Pe lãnga aceste tipografii, in cari, precum am pomenitu, se tipariau si càrti slavone, grecesci si chiar' arabe, mai infintia episcopulu *Mitrofanu* (1691) o tipografie la *Buzeu*, unde se tipari *Pravoslarnic'a marturisire*. Dar' acea tipografie se desfintia indata dupa mórtea lui (1702).

Mai norócósa a fostu tipografi'a de la *Rãmnicu*, infintiata de *Anthimu Ivireanulu* la 1705, care sustinuta de episcopi luminati, urmasii lui *Anthimu*, a tinutu pãna la 1787. Decãtu si acést'a la 1813 se desfintia.

Tóte acestea tipografii din secolulu XVIII, cu puçine esceptiuni, au parasitu form'a mèrunta si au adoptatu liter'a veche mai grasa si mai compacta. Numai pentru càrti cu unu formatu mai micu, cum e de pilda *Ceaslovulu* de la 1745 tiparitu in *Rãmnicu*, s'a pastratu acelu formatu de litere.

Alta tipografie a familiei *Vacaresciloru* a existatu in *Bucuresci* la 1742, care si ea nu tìnù multu.

Cum se intèmplase cu doue sute de ani indaratu, asia vine si acum'a, dela sfãrsitul secolului XVIII o impulsione noua din *Transilvani'a*. *Samuelu Clain*, *Sincai*, *Petru Maioru* si altii incepu a se ocupa intr'unu mod scientific de originea neamului romanescu si de limb'a romana. Acea miscare intelectuala se pregatesce si acolo incetulu cu incetulu si se manifesta mai alesu prin productiuni literare de unu caracteru esteticu si literariu, deosebindu-se de celu exclusivu religiosu alu veacului trecut. Acum incepu a se tipari si poesii, gramatici, etc. si teascurile tipografice din *Vien'a*, *Sibiu*, *Blaju*, apoi si *Pest'a*, asortate cu litere cirilice, scotu càrti romanesci. Caracterulu litereloru devine mai elegantu, se subtiaza si se desvolta intr'o varietate interesanta.

In un'a se deosebesce inse acésta epoca tipografica, de cea vechie: ca acum a ajunsu o arta mecanica, de care se ocupa numai mesterii speciali, pe cãndu mai inainte erau **insisi Episcopii si metropolitii setiari**. Atuncea erã *arta nobila*, acum este unulu din factorii economiei nationale.

Pe la 1800 se infintia tipografi'a cea mare de la *Neamtiulu*, care a pastratu vechi'a traditiune tipografica atãtu in form'a litereloru cãtu si in modulu de a tipari. Dar' s'au introdusu si inovatiuni destulu de insem-

nate, între altele se întrebuintă xylografi merunte pentru împodobirea textului. *Mitropolitulu Grigorie*, care, înainte de a ajunge mitropolitu eră staretu în mănăstirea Neamtiului, a adus la București o sumă de ast'felu de xylografi, lucrate de *P. Symeonu* la 1819, și le-a întrebuintiatu că podobe în jurulu textului, și la începutulu capitoloru ale unui Acathisteriu tiparitu în București la 1823. În tipografi'a Neamtiului, adi parasita de totu, s'a tiparitu unu numeru forte însemnatu de cărți, dintre cari acele facute sub îngrijirea *mitropolitulu Veniamin* alu Modovei, se distingă și prin frumuseție și esactitatea limbei.

În București se înființă la 1818 tipografi'a „*privilegiata*” de către *Raducanu Clinceanu* și *Dimitrie Topliceanu*, care tipografie se mai supranumi de *la cismeau'a Mavrogheni*, care înse nu tînu multu. Aci se tipari *pravil'a lui Caragea*.

Multu mai importanta a devenitu tipografi'a fundata de *Eliade* la 1830, care servi în primulu rang la tipărirea de cărți didactice, *Curierulu romanu* și *publicari oficiale*; apoi cea de la *St. Sav'a* înființata s'au reînființiatu pe la 1835.

O schimbare mare în form'a litereloru se făcu prin venirea lui *Carcalechi* la București. Tipografi'a cirilica din Vien'a, unde tiparise *Vacarescu* gramatic'a sa (1774), apoi *Molnar* (1788), eră în posesiunea lui *Kurzbeke*. De la dînsulu trecu pe la 1793 în stăpînirea lui *St. Novacovici*, care o vîndu k. tipografii a Universitatii din Pest'a, unde aparura în cursu de 40 de ani multe cărți romane, între altele și *Lexiconulu* în patru limbi, de *P. Maioru* și alți. Aci eră mai tîrziu *Z. Carcalechi* tipografulu cărtiloru romane și de aci a venit la București, unde unindu-se cu *Valbaum* și *Pencovici*, înființă la 1834 o noua tipografie. Form'a litereloru se asemăna înse mai multu cu cele din tipografi'a *Bart*, apoi de *Closius* din Sibiu, decătu cu cele elegante din Pest'a și Vien'a.

Vine acum'a epoc'a reformei, în care literele cirilice sunt înlocuite încetulu cu încetulu prin litere corespunzătoare latine. Acestu progresu se pôte usioru constata, mai alesu în revistele de pe atuncea, așa în *Curierulu* de ambe secse, alu lui *Eliad*, în *Magazinulu istoricu* alu lui *Laurianu* și *Balcescu*, unde unu volumu nu mai eră întocmai așa tiparitu că celu-alaltu. Pînă tîrziu s'au mîntînutu literele chirilice și chiar' frumoșe în tipografi'a lui *Antonu Panu*, care 'și tiparia și singuru lucrările sale, și pe lînga acest'a și alte cărți mai alesu bisericesci.

De atunci a luat art'a tipografiei unu avîntu puternicu la noi în țera, diecimi de tipografii lucrăza în tôte unghiurile țerei la desteptarea și desvoltarea poporului, fiindu mijlocitoriulu celu mai puternicu între gîndu și faptu, aducîndu și respîndindu curentulu literariu și culturalu.

(Natiunea Nr. 635.)

Dr. M. Gaster:

Lexicografi'a daco-romana.

În lun'a acêsta Septembrie se implinescu diece ani, de cîndu fost'a societatea academica dela București vîdiendu terminatu operatulu de proba întreprinsu de către doi membrii ai sei *A. T. Laurianu* și *Ioanu Maximu*, ajutati numai la vre-o siese litere de către alți doi, a denumitu din sinulu seu o comisiune cu înșarcinarea, că se ia la reviziune acelu dictionariu, se scôția din cartile vechi tôte cuvintele căte nu se cuprîndu în trînsulu și se le intercaledie; totu așa se făca și cu alte cuvinte, care se afla în gur'a poporului românescu din tôte țerile locuite de elu, recunoscute de românesci, era dupa aceea sè se apuce de o redactare noua a dictionariului în numele corpului academicu.

Unii membrii din acea comisiune au și începutu a lucra în anulu urmatoriu 1875, alții înse distrasi cu totulu dela studiulu liniscitu, care prin funcțiuni publice, care prin misiuni diplomatice, alții că deputati ori senatori, n'au fostu în stare se lucre la acea întreprindere, ori-că au lucratu în resortulu altei secțiuni. Într'aceea evenimentele politice și mai apoi cele bellice apasau totu mai multu asupr'a spiriteloru așa, că îndata dupa spargerea resboiului dintre Serbi și Turci în 1876 s'a potutu aplica și în Romani'a cunoscut'a sententia: *Inter arma silent musae*, — cu atătu mai virtosu apoi în anii 1877—8 pînă la congresulu dela Berlinu.

În a. 1879 societatea academica se prefăcu în *Academia*, cu statute noue, dupa modelulu altoru academiilor și se declară de corp pușu sub protecțiunea statului Romaniei. Atunci fu reinnoita și comisiunea lexicografica, înse totu fără vre-unu resultatu practic, din care cauza au urmatu și interpelari în sesiunile generale. Restulu se pôte află în analile academiilor publicate dela 1880 încôce. Acelea amanari și întardieri se potu esplica usioru mai alesu din două împregiurari: marimea și greutatea extraordinaria a problemei, apoi prea pucin'a aplecare a filologilor de a se ocupa îndinsu și per eminentiam cu lexicografi'a.

Făcia cu acea stare a lucrurilor, regele Carolu I. veni la ide'a de a îndemnă Elu însusi pe literatori la lucrarea dictionariului și a face spre acelu scopu din scatul'a sa dotatiunea anuale de căte 6000 lei noi. Actele respective s'au publicatu în Aprile și Maiu prin mai multe diaree și în analile academiilor pe 1884. *Dn. Hasdeu* înșarcinatu cu lucrarea, a compus înainte de tôte unu cestionariu, cărele dacă trebe se se vedia publicatu în vreunu organu literariu, apoi acel'a nu pôte se lipsesca în nici unu casu din acesta alu asociațiunei transilvane, care este chiamata în prim'a linia în poterea statuteloru sale a cultiva limb'a și literatur'a romana în tôte ramurile sale, prin urmare și în lexicographia, ceea ce ar' fi bine se nu pîrda din vedere literatii nostri și se ne punemă cu totii din tôte partile pe cultivarea și înavutirea limbbei, cu sciintia, cu zelul și devotamentu mai mare decătu s'a întemplat acêsta pînă acum'a.

Spre a se întielege si mai bine importantia Cestionariului, vomu permite aci numai cuvintulu cu care presedintele onorariu, adeca regele deschidendu sesiunea anuala academica pe an. 1884, totuodata a si facutu dotatiunea susu memorata; dupa acel'a va urma raportulu dlui Hasdeu si vastulu seu cestionariu. Red.

Discursulu regelui.

„Avendu onorulu de a fi membri ai acestei adunari, Regin'a si eu venimu tot-deaun'a cu bucurie in mijloculu D.-vostre, spre a ascultá discutiile scientifice, pe cari le urmarimu cu unu interesu neincetatu. Si cum póte se fie altfelu, cându lucrarile de capetenie ale Academiei sunt istori'a si limb'a, temeliele existentiei nóstre nationale? Tiér'a datoresce astadi Academiei unu siru de documente istorice, ascunse pâna acum, si cari au fostu scóse din intunerecu prin ostenelele neobosite ale membriloru ei, respândindu astfelu o nóua lumina asupr'a trecutulu neamulu romanescu. Nu mai puçinu inse trebue se ne ocupamu si de viitoriu... de limb'a nóstra, care s'a pastratu neatinsa in câmpiile roditóre ale Dunarii, in plaiurile maretie ale Carpatiloru, aceste tînuturi încântátorie, descrise cu maestrie si in o limba asia de curata de poetulu nostru popularu V. Alexandri. Ce sarcina mai dulce póte avé Academi'a, decâtu a luá sub paz'a s'a acésta limba vechie, pe care poporulu o întielege si iubesc? Mantínemu dar' aceste frumóse expresiuni intrebuintiate de strabuni, si nu ne tememu de cuvintele cari au capetatu de veacuri inpamântenirea.

„*Superflua non nocent.*“

„Ce limba are noroculu de a dispune de patru cuvinte pentru o insusire, care trebue se fie mândri'a fiecarui poporu, care trebue se fie scrisa pe steagulu fiecari armate: voinicie, vitejie, bravura, eroismu? se ne ferimu inse de o imbelsiugare de espresiuni moderne, care nepunèndu o stavila la timp, va instrainá poporulu limb'a s'a.

„Am fostu indemnatu a rostí aceste câteva cuvinte prin dragostea care am pentru frumós'a si bogat'a limba romana si fiindu incredintiatu, cà dorinti'a mea — in drasnescu a díce si a Academiei — nu va remànea unu *pium desiderium*.

„Supunu dar la chipzuél'a d.-vostre, daca nu ar' fi folositoriu de a face unu feliu de *Etymologicum magnum Romaniae*, contienendu tóte cuvintele vechi, cari altmintrelea voru fi perdute pentru generatiunile viitóre.

„*Verba volant, scripta manent.*“

„Spre a spriginí acésta întreprindere, pentru care patru, cinc, siese ani voru fi trebuinciosi, punu in fiecare anu modest'a suma de siese mii de lei la dispoziti'a Academiei.

„Intr'adeveru, lucrarea acést'a este fórte intinsa, póte chiar nemàrginita; se ne amintimu inse cuvintele lui Horatiu: *Est modus in rebus, sunt certi denique fines*, si sum convinsu, cà oper'a Academiei care-'si va ridicá sie-'si unu monumentu neperitoriu, va fi încoronata de o isbànda fericita.“

Raportulu lui B. P. Hasdeu.

„Chibzuindu asupr'a dotatiunii Maiestatii Sale, Academi'a Romana a binevoitu a-'mi incredintia mie indeplinirea augustei dorintie si a primí totodata urmatoriulu prospectu, pe care me crediusemu datoriu a ilu supune spre aprobare.

„Lucrarea, carea se va esegutá din dotatiunea M. S. Regelui, nu va avè in vedere anume limb'a romana literara de astadi, ci mai alesu limb'a cea vechie si graiulu actualu alu poporulu cu divergintiele sale dialectale.“

Pentru limb'a cea veche voru servi ca funtáne:

1. Texturile vechi romane tiparite si manuscrite.
2. Cuvinte sau locutiuni romane de prin vechile documente scrise slavonesce sau in alta limba straina;
3. Actele vechi publicate sau inedite, scrise romanesce;
4. Vechile dictionare si glosare romane manuscrite.

Pentru graiulu actualu alu poporulu cu divergintiele sale dialectale voru servi cá funtáne:

1. Scriitorii moderni fórte populari, precum Alexandri, Costachi Negruzzi, Antonu Pan etc. si unii scriitori de pe la inceputulu secolulu.
2. Dictionarele si vocabularele romane, mai alesu acelea din prim'a jumetate a secolulu, dar' tóte cernute prin escluderea neologismeloru.
3. Poesiile poporane, dicetórele, locutiunile proverbiale etc. publicate sau inedite.
4. Archaisme si provincialisme adunate de-a drepulu din gur'a poporulu, intru càtu graiulu viu conserva pâna astadi, elemente disparute din limb'a literara.
5. Terminologi'a tehnica vulgara din istori'a naturala si din viéti'a industriala.

Pentru inavutirea ultimeloru dóue rubrice, a patr'a si a cincea, se voru consultá invetiatorii satesci, preotii si alte persóne de prin sate, din tóte provinciile locuite de Romani, càror'a li se va adresá unu cestionariu adhoc, tiparitu intr'unu mare numeru de exemplare sub titlulu de: *Dotatiunea Carolu I. Programa pentru adunarea dateloru privitóre la limb'a romana*. Respunsurile la acestu cestionariu, dupa-ce voru fi utilizate, se voru depune in originalu in archiv'a Academiei.

Stabilita pe aceste base, lucrarea va dá dupa putintia pentru fie-care cuvèntu pe lângã traducerea sensulu generalu in limb'a latina sau in cea franceza, urmátórele rubrice:

- a) Formarea cea mai respândita si formele dialectale vechi si noi;
- b) Diferitele acceptiuni cu citarea exempleloru din funtánele indicate mai susu.
- c) Filiatiunile istorico-etimologice.

Spre a fi inlesnitu in sarcin'a curata materiala, autorulu, avèndu o neaperata trebuintia de celu pucinu trei tineri cari se lucreze sub directiunea sa, primindu o modesta retributiune, guvernulu va fi rugatu din partea Academiei se ia cu acestu scopu o mèsura ce va crede de cuviintia.

Oper'a intréga urmându a fi terminata in inter-
valu de 6 ani, in fie-care anu autorulu va presentá Aca-
demiei o parte din lucrare, insoçita de unu raportu des-
pre mersulu ei ulterioru. Tiparirea definitiva se va puté
incepe in sesiunea generala din anulu 1885, dupa-ce Aca-
demi'a va fi luatú cunoscintia de unu specimenu alu operei.

Gràbindu-me acum, cu o óra inainte, a da la lu-
mina „Cestionariulu“, despre care vorbesce prospectulu,
'mi permitu a trage atentiunea corespondentiloru mei
asupr'a urmatóreloru puncte:

1. A nu respunde la tóte cestiuñile, ci numai la
acelea, in privinti'a càror'a corespondentulu e in deplina
cunoscintia de cauza.

2. A areta totu-deaun'a cu precisiune localitatea,
in care se intrebuintiéza cuvèntulu.

3. A insoçi fie-care vorba de câte-va frase in cari
ea figuréza, pentru a se poté intielege ast'feliu mai bine
sensulu cuvèntului sau deosebitele lui sensuri in gur'a
poporului.

4. A transcrie vorbele si frasele càtu se póte mai
foneticu, adeca intocmai asia cum le rostesce poporulu.

5. Rèspunsurile sè se adreseze: d-lui B. P. Has-
deu, la Bucuresci.

Cestionariulu.

1. In ce cuvinte anume poporulu de acolo ros-
tesce curatu pe *a* celu neaccentatu, fàra a-lu trece in
ã, buna-óra *malaiu*, ér nu *mãlaiu* si altele?

2. In ce se cuprinde pe acolo, in chipulu de a
rosti alu poporului, deosebirea intre sonurile *ã* si *î* sau *â*?

3. Cari suntú cuvintele unde se aude mai bine
sonulu *î*?

4. Se dice óre: *sarã*, *fatã*, *masã* etc., ori *searã*,
featã, *measã* si altele.

5. Sunt óre cuvinte, in cari poporulu rostesce
curatu pe *o* celu neaccentuatu, fàra a-lu trece in *u*, buna-
óra *dormimiu* pentru *durmimiu*, *Romãnu* pentru *Ru-
mãnu* etc.

6. Se dice óre *umblu* ori *înblu*? *unghiu* ori
înghiu? sau cum alt'feliu se dice?

7. Suntú óre cuvinte, in cari *ni* nu s'a muiatu
in *î*, precum *ântãntu* pentru *ântãtu*, *cunîu* pentru *cuiu*,
strãntu pentru *strãtu*, *cãlcãntu* pentru *cãlcãtu* etc.?

8. Sunt óre cuvinte, in cari *li* nu s'a muiatu in
î, precum *talîu* pentru *taîu*, *fulîu* pentru *fuîu*, *lîepure*
pentru *îepure*, *ureclîe* pentru *urechîe* si altele?

9. Se audu óre pe acolo in chipulu de a rosti alu
poporului vocale lungi, adeca *a* lungitu *aa*, *o* ca *oo* etc.?

10. Se intèmpla óre, cá poporulu se rostésca in-
tregu pe *u* dela sfirsitulú unui cuvèntu fàra articulu,
precum *omu* in locu de *om*, s'au la verburi ca *facu* in
locu de *fac* etc.?

11. Nu cumv'a se rostesce câte odata intregu *i*
dela sfirsitulú cuvèntului, buna óra *oameni* pentru *oament*,
faci pentru *fact* etc.?

12. Se dice óre *cuvente*, *mente*, *mormente*, *vene*,
mene etc. in locu de *cuvinte*, *minte*, *morminte*, *vine*,
mine?

13. Diftongulu *oa* se rostesce elu curatu, adeca
asia cá sè se audia de o potriua *o* si *a*, ori se aude
mai multu numai un'a din ele, si care anume?

14. Diftongulu *ea* se rostesce elu asia, cá sè se
audia bine *e* si *a*, ori se aude mai multu cá *ia*.

15. Sunt óre cuvinte, in cari poporulu rostesce *é*
s'au *ea* acolo, unde limb'a nóstra literara de astadi pune
pe simplulu *e*, d. ex. *plăceare* pentru *plăcere*, *leage*
pentru *lege*, *mearge* pentru *merge* etc.

16. Suntú óre cuvinte, in cari se rostesce sim-
plulu *e* acolo unde limb'a nóstra literara de astadi pune
pe *ea*, d. e. *șese* pentru *șeșe*, *vre* (voiesce) pentru *vrea*,
si altele?

17. Ce alte particularitati, straine limbei nóstre
literare de astadi, se observa in privinti'a vocaleloru in
graiulu poporului de acolo?

18. Poporulu de acolo cunósce elu numai sonulu
z? ori cà deosebesce pe *z* de *dz*?

19. *Z* in *Dumnezeu* se rostesce elu totu asia cá
z in *praznicu*, ori alt'feliu cumva?

20. Cari sunt anume cuvinte, unde se aude *dz*
in locu de *z*?

21. Poporulu de acolo rostesce elu óre pe *r* in
dóue feliuri, deosebindu adeca pe unu *r* virtosu, ceva
cá *rr*, de unu *r* móle?

22. In cari cuvinte anume se aude *rr*?

23. Poporulu de acolo preface elu óre pe *f* in *h*,
d. e. *hie* pentru *fie*, *hîer* pentru *fier*, *hîerbe* pentru
fîerbe etc.?

24. Sunt óre cuvinte, in cari *fie* sau *fi* nu se
preface nici-odata in *hie* sau *hi*?

25. Sonurile *fie* s'au *fi* nu se rostescu óre cá *ș*
sau chiar' cá *ci*, buna-óra *șer* sau *cer* pentru *fier*?

26. In ce cuvinte face poporulu de acolo pe *v*
in *h*, d. e. *hulpe* pentru *vulpe*, *rãhnire* pentru *rãv-
nire* etc.?

27. Sciti óre cuvinte, in cari *h* se preface in *v*?

28. Poporulu de acolo nu rostesce elu óre de o
potriua, fàra a simti deosebirea de sonuri *fie* si *hie* sau
vulpe si *hulpe*?

29. In ce cuvinte poporulu preface pe *v* in *g*, d.
e. *ghiu* in locu de *viu*, *ghine* pentru *vine*, etc.?

30. Nu se rostesce óre *jiu* s'au chiar' *giu* pentru *viu*,
si altele asemenea?

31. Unu *v* la inceputulu cuvèntului nu pere elu
câte-odata, rostindu-se buna-óra *in* in locu de *vin*?

32. In cuvintele *steaua*, *diua*, *reaua* etc. nu se
aude óre *va* pentru *ua*, adeca *steava*, *điva* si altele?

33. Deosebesce óre bine poporulu de acolo pe *j*
de *gi*, ori cà le pune un'a in locu de alt'a, dicèndu de
exemplu *giur* pentru *jur* sau *jinere* pentru *ginere*?

34. Poporulu de acolo rostesce elu óre pe *bi* cá
ghi, de pilda *ghine* pentru *bine*, *cerghi* pentru *cerbi*,
corghi pentru *corbi* etc.?

35. Poporulu de acolo rostesce elu pe *pi* cá *ki*,
de exemplu *kieptu* in locu de *pieptu*, *kicioru* in locu
de *picioru* si altele?

36. Nu cumva se rostesc chiar' *ceptu* sau *ci-cioru* in locu de *pieptu* si *picioru*?

37. Cum se rostesc pluralulu dela *lupu* si dela *popa*, adeca: *lupi*, *luki*, *lupki*, *lupct* sau alt'feliu?

38. *Mie* si *mielu* cum ôre se rostescu, adeca: *nie*, *nielu* ori *mnie*, *mnielu*, sau cum alt'feliu?

39. Poporulu de acolo rostesc elu in acelasi chipu *mie* (1000) si *mie* (pentru mine) in frasa: „mi-a datu o mie de lei?”

40. In ce cuvinte poporulu de acolo preface pe *n* intre vocale in *r*, buna-ôra *pira* in *pina* si altele?

41. In ce cuvinte poporulu de acolo preface pe *r* in *n*, buna-ôra *fanina* pentru *farina* etc.?

42. Poporulu de acolo nu amesteca ôre pe *j* cu *ș*, intrebuintiandu pe un'a in locu de alt'a?

43. Nu amesteca ôre pe *s* cu *z*?

44. Nu amesteca ôre pe *ci* cu *gi*?

45. Cari sunt exemplele de tôte aceste schimbări de consône in gur'a poporului, si de alte schimbări de aceea-si fire, ce se mai observa pe acolo?

46. Rostesc poporulu pe acolo *fluerariu* ori *flueraru*, *mâncatoriu* ori *mâncatoru*, *ajutoriu* ori *ajutoru*, *cuptoriu* ori *cuptoru*, si alte vorbe de ast'feliu?

47. Are poporulu pe acolo obiceiulu de a dice: *l-amu* vediutu-*lu*, *te-au* batutu-*te*, *i-am* datu-*i*, *ne-am* întâlnitu-*ne*, *le-au* aretatu-*le* — cu pronumele repetitu? ori dice numai: *l-amu* vediutu, *i-am* datu, *ne-amu* întâlnitu etc.?

48. Are poporulu obiceiulu de a dice: ômenii *merge*, copii *dôrme*, muierile *tace*, in locu de: ômenii *merg*, copii *dorm*, muierile *tac*?

49. Dice poporulu pe acolo *mânile*, *mânile*, *mânurile*, ori intr'alt'felu? se intrebuintieza numai o formă? si care? ori se intrebuintieza mai multe si anume cari?

50. Cari sunt cuvintele puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute privitoare la clima, adeca la érna, primavara, vara, tómnă, zapada, ghiatia, poleiu, arsítia etc.?

51. Cari sunt cuvintele, puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitoare la positiunea locurilor, buna-ôra la:

mare, noianu, toiu, rîu, parîu etc.

munte, movila, magura, dilma, gruiu etc.?

codru, padure, radiu etc.?

stanu, lespede, stîncă, cârsie etc.?

vale, vagauna, grópa, visuina etc.?

52. Cari sunt pe acolo numirile locale cele mai neobiceînute pe aiuri, si cumu își explica sau cumu tal-macesce poporulu acele anumiri?

53. Cari sunt cuvintele puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitoare la minerale, adeca: *pétră*, *bolovanu*, *contrótia*, *auru*, *argintu*, *feru*, *cositoru*, *plumbu*, *pacura*, etc.?

54. Cari sunt metaforele, figurele sau asemenarile luate de poporu din lumea minerala, adeca; ce felu de lucruri sau de insusiri se asemenéza cu aurulu, ce felu cu argintulu, cu ferulu etc. si cu ce cuvinte anume?

55. Cari sunt cuvintele, puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, privitoare la vegetatiune, adeca

partile arborului sau plantei un'a câte un'a, crescerea plantei etc.?

56. Cari sunt numirile cele mai neobiceînute pe aiuri ale arborilor selbatici; stejaru, fagu, ulmu, mestécanu, arinu, bradu etc.?

57. Cari sunt numirile cele mai neobiceînute pe aiuri ale arborilor roditori; peru, meru, prunu si altele?

58. Cari sunt pe acolo diferitele numiri de struguri, cu descrierea pe câtu se pôte mai pe largu a fie-carei varietati?

59. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la viie si la lucrarea ei sau la culesu?

60. Cari sunt pe acolo numirile feluritelu vinuri si cele privitoare la colórea vinului, la gustulu lui, la taria etc.?

61. Cari sunt pe acolo numirile feluritelu grâne: grâu, orzu, ovesu, etc. si daca sunt vre-unele numiri neobiceînute pe aiuri?

62. Cari sunt pe acolo numirile, puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, ale legumelu: bobu, mazere, fasole etc.?

63. Sunt pe acolo numiri de arbori, de plante, de grâne sau de legume, cari se intrebuintiaza si pe aiuri in tiara, daru cu unu altu intielesu?

64. Cari sunt pe acolo, intr'unu numeru pe câtu se pôte mai mare si cu o descriere pe câtu se pôte mai lamurita, numirile diferiteloru buruieni, ierburi si flori?

65. Cari sunt metaforele, figurile sau asemenarile luate de poporu din lumea vegetala, adeca: ce felu de lucruri sau insusiri se asemenéza cu arborulu cutare, cu flórea cutare, cu buruén'a cutare etc.?

66. Cari sunt pe acolo numirile, puțin intrebuintiate pe aiuri sau necunoscute, ale feluritelu fiare si dobitóce?

67. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a calului: felurile lui, vârst'a lui, colórea si altele?

68. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a bou-lui si a vacii: felurile, vârst'a, colórea si altele?

69. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a berbecelui si ôiei: felurile, vârst'a, colórea și altele?

70. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a caprei si porcului: felurile lor, vârsta, colórea si altele?

71. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a cânelui: felurile, vârsta, colórea si altele?

72. Cari sunt pe acolo cuvintele in privinti'a pisiceii?

73. Cumu se numesc pe acolo deosebitele feluri de sióreci:

74. Cumu se numesc pe acolo deosebitele feluri de vermi?

75. Cumu se numesc pe acolo deosebitele feluri de insecte?

76. Cari sunt pe acolo cuvintele despre gâscă, ratia, lebeda, porumbelu sau turturica, cocosiu si gaina si altele?

77. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la albina si la crescerea albinelu?

78. Cari suntu pe acolo cuvintele despre ursu, lupu, vulpe, cerbu sau ciuta si caprióra, vidra, iepure, veveritia, etc.?

79. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la vulturu, uliu, coroiu, sioimu si alte paseri rapitoare de acestu felu?

80. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la bufnitia sau cucuvae?

81. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la corbu si cióra?

82. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la mierla, sturzu, ciocarlia, rundunica, vrabie, cucu, potârniche etc.?

83. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la coru si la barza sau cocostârc?

84. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la brósca si felurile ei, la ariciu, la viezure etc.?

85. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la siopârta cu felurile ei si la sierpi cu felurile lor?

86. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la melcu sau culbecu, la scoica, la racu, la paiangenu, la omida, fluturu, lacusta, grieru, furnica, lipitoare etc.?

87. Cari suntu pe acolo, numirile feluritoru pesci?

88. Cari suntu metaforele, figurele sau asemenarile luate de poporu din lumea animala, adeca: ce felu de lucruri sau insusiri se asemenéza cu fiar'a cutare sau cu dobitoculu cutare?

89. Cumu se chiama pe acolo sonulu sau glasulu ce scotu feluritele fiare sau dobitoce, bunaóra boulu muge, ratia micaesce si asia mai incolo pentru tote animalele, in privinti'a carora se afla in poporu câte o vorba deosebita?

90. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la vênatóre?

91. Cari suntu tîpetele sau strigatele ce obicînuescu venatorii, fie in privinti'a vênatului, fie in a càniloru de vênatu?

92. Ce felu de nume se dà pe acolo càniloru de vênatu?

93. Cari suntu pe acolo cuvintele in privinti'a pescariei?

94. Cari suntu pe acolo cuvintele privitoare la ciobanie, bunaóra felurile de locuintia ciobanésca, unelte obicînuite de càtra ciobanu, vorbe despre pasiune, despre brânzeturi si lapturi cu felurile lor si cu chipulu de ale face etc.?

95. Ce felu de numi dau ciobanii viteloru, cá se le deosebésca un'a de alt'a?

96. Ce felu de numiri se da pe acolo càniloru ciobanesci?

97. Ce deosebire facu ciobanii intre unu dulau, unu mosocu sau unu altfelu de càne de stàna?

98. Cumu impartiescu ciobanii ziu'a si cumu se chiama la ei fie-care parte a zilei?

99. Cari suntu metaforele, figurele sau asemenarile intrebuintate de catra ciobani in privinti'a deosebiteloru lucruri sau insusiri?

100. Au óre ciobanii cuvinte, pe cari nu le intrebuintéza ceialalti sateni?

101. Cari suntu pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la plugarie?

102. Cum se numescu deosebitele feluri de câmpu lucratu si nelucratu?

103. Cum se numescu deosebitele unelte sau scule de plugarie?

104. Cum se numescu, una câte una deosebitele parti ale plugului?

105. Cum se numescu, una câte una, deosebitele parti ale carutiei?

106. Cum se numescu, una câte una deosebitele parti ale mórei?

107. Cum se numescu deosebitele mestesiuguri sau meserii cunoscuté pe la tíera?

108. Cum se numescu uneltele de dulgherie, materialulu si apucaturile la lucru ale dulgheriloru?

109. Cum se numescu uneltele de ferarie, materialulu si apucaturile la lucru ale ferarului?

110. Cum se numescu uneltele de zidarie, materialulu si apucaturile la lucru ale zidarului?

111. Cum se chiama deosebitele feluri de tiesaturi tieranesci, covóra, pânzaturi etc.?

112. Cum se chiama deosebitele unelte de torsu, tiesutu si cusutu?

113. Cari suntu pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la plutire, precum luntre, vâsla etc.?

114. Cum se chiama deosebitele arme, cu cari se servescu satenii?

115. Ce felu de cuvinte s'au pastratu pintre sateni despre armele obicînuite la Romani in trecutu?

116. Cari sunt pe acolo cuvintele, puçinu intrebuintate pe aiuri sau necunoscuté, privitoare la ale casei, precumu la: zidu, coperisiu, pórtá, ferestre, vatra, beciu, curte sau ograda, putiu, patu, scaune sau lavitie, mese óle, etc.

117. Óre se intrebuintéza acela-si cuvèntu, cându este vorba, cà mánanca o fiéra sau unu dobitocu, ori cà alt'feliu se numesce máncaarea de omu si alt'feliu máncaarea de animalu?

118. Cari suntu pe acolo, una câte una, numirile haineloru la sateni, fie barbatesci, fie femeiesci?

119. Cari suntu pe acolo numirile podóbeloru femeiesci, precumu: salba, bratiari, inele etc.?

120. Cari suntu pe acolo numirile mai deosebite ale máncaariloru?

121. Cari suntu pe acolo numirile deosebite ale beuturiloru?

122. Cari suntu cuvintele privitoare la inrudire, adeca despre parinti, frati, veri, si alte rude, trupesci si sufletesci?

123. Cari sunt cuvintele privitoare la casatorie, incepèndu dela logodna pàna la sevèrsirea nuntei?

124. Ce felu de juraminte intrebuintéza poporul de acolo?

125. Ce felii de ocari întrebuinţeau poporul de acolo.

126. Ce felii de jocuri copilaresci, cu cuvintele privitoare la ele, cunosc poporul pe acolo?

127. Cum se numesc vasele pentru gătirea bucatelor, pentru punerea lor la masa şi pentru ducerea lor în câmp?

128. Cari sunt pe acolo cuvintele cu privire la gătirea bucatelor şi la totu ce se ţine de acest'a?

129. Cum se numesc deosebitele felii de cântece, ce le cântă poporul pe acolo?

130. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la jocul de cărţi?

131. Ce felii de dantiuri, cu cuvintele privitoare la ele, cunosc poporul pe acolo?

132. Cum se numesc pe acolo deosebitele instrumente de muzică, cu părţile fie-cărui'a?

133. Cari sunt pe acolo cuvintele privitoare la înmormântare?

134. Face poporul vre-o deosebire între sufletu de om şi sufletu de dobitoc, şi cum se numesc a parte fie-care din ele?

135. Este ore vre-unu cuvântu deosebitu, cându se vorbeşte de mörte de om şi unu cuvântu deosebitu, cându se vorbeşte despre mörte de dobitoc, buna-óra: omulu móre şi dobitoculu cienesce?

136. Cari sunt credinţele poporului în privinţi'a cugetului, a minţii, a gândirii etc.?

137. Cum înţielege poporul frumosulu, şi cari sunt, după parerea lui lucrurile cele mai frumoase în lume?

138. Care este parerea poporului în privinţi'a stelor, despre natur'a lor, scopulu etc.?

139. Cum se chiama la popor, un'a câte un'a, deosebitele stele, şi ce se dăce despre fie-care din ele?

140. Cum se chiama partea cea albicioasă a cerului de noapte, pe care unii o numesc calea lui Troianu, şi ce se povesteşte despre ea?

141. Cum priveşte poporul eclips'a ori întunecarea sórelui sau a lunii, şi ce povesteşte despre acest'a?

142. Ce sunt vîrcolacii după credinţi'a poporului şi cum se mai chiama?

143. Cum înţielege poporul asia numitul diochiu şi ce povesteşte în acest'a privinţi'a?

144. Ce felii de dini şi dîne cunosc poporul, cum îi numesc pe toti unulu câte unulu şi ce povesteşte despre ei?

145. Ce se povesteşte despre dîn'a Cosânzan'a sau Sânzan'a şi ce altu nume i se mai dă?

146. Cunoşte ore poporul vre-o dina cu numele de „Film'a“?

147. La nunti sau în alte întemplări cântă ore despre „Lad'a“ şi „Man'a“, şi ce sunt acestea?

148. Ce povesteşte poporul despre Dragaic'a?

149. Ce povesteşte poporul despre Strigoi sau Strigóie şi despre Stafie, şi prin ce se deosebesc aceste fiinţe unele de altele?

150. Ce povesteşte poporul despre draculu şi cum îl descrie?

151. Ce povesteşte poporul despre Ursite şi cum le mai numesc?

152. Ce povesteşte poporul despre Iele sau Dînsele şi despre Iezme şi cum le mai numesc?

153. Ce povesteşte poporul despre Joimaric'a şi cum o mai numesc?

154. Ce credinţe şi obiceiuri are poporul în privinţi'a dilei sântului Ioanu Botezatoriulu?

155. Ce este Papalug'a sau Paparud'a şi cu ce felii de obiceiuri e însoţita?

156. Ce povesteşte poporul despre Sburatoru şi cum îl mai numesc?

157. Cunoşte ore poporul de acolo vre-unu obicei sau vre-o credinţă cu numele de Turca sau Tiurca?

158. Ce este Brezai'a?

159. Ce sunt Borbósele?

160. Cum se petrecu pe acolo Colindele?

161. Ce povesteşte poporul despre Pricoliciu sau Tricoliciu şi cum 'lu mai numesc?

162. Ce însemnătate au în basmele şi credinţele de acolo Smeii şi Balaurii şi cum sunt descrişi de către popor?

163. Poporul de acolo povesteşte elu ceva despre „Ómenii roşii“, şi ce anume?

164. Ce obiceiuri sunt pe acolo în privinţi'a vrajilor?

165. Cari sunt pe acolo cuvintele în privinţi'a bólelor de om?

166. Cari sunt pe acolo cuvintele în privinţi'a bólelor de vite?

167. Care este după parerea poporului de acolo, pricin'a frigurilor, a epilepsiei, a colerei, a ciumei etc.?

168. Cum povesteşte poporul de acolo despre sântulu Petru?

169. Cum povesteşte poporul de acolo despre sântulu Ilie?

170. Ce alţi sfinţi sunt mai socotiti de către popor şi pentru ce anume sunt mai socotiti?

171. Cum împartiesce poporul diu'a şi nóptea, necunoscendu împartirea precisă în ore şi ceasuri?

172. Dacă pe acolo diu'a dintâiu a fie-cării lune nu pórta o numire deosebită, buna-óra: *Sânvasi'a lui Fauru, a lui Martisioru* etc.

173. Ce dăce poporul despre fie-care di a săptămânei, adică le socotesce pe tóte de o potriva, ori face între ele vre-o deosebire?

174. Ce povesteşte poporul despre Sânt'a Miercuri, Sânt'a Joi, Sânt'a Vineri, Sânt'a Dumineca etc.?

175. Ce felii de dobitoce sau paseri socotesce poporul de acolo că mai plăcute lui Dumnezeu?

176. Sunt ore locuri, ape, paduri, movile sau altceva, pe cari poporul le priveşte că sfinţe?

177. Poporul priveşte elu ore că sfinţi pe Sórele şi pe Lun'a?

178. Ce suntu dupa parerea poporului pe acolo, Zorila si Murgila?

179. Este óre pe acolo vre-unu blastemu cu pomenirea Dunarii, buna-óra bata-te Dunarea! sau alt'feliu cumva?

180. Cari suntu prejudecatile poporului de acolo in privinti'a vèntului?

181. Cum se numescu deosebitele vènturi?

182. Cunósce óre poporul de acolo nescaiva rugaciuni afara de cele bisericesci?

183. Cum 'si explica poporul caderea steleroru?

184. Ce intielege poporul prin fapți — punerea cutitului si darea de argintu viu?

185. Ce este si cum se face legarea sau deslegarea plóiei?

186. Ce este Mam'a padurii?

187. Ce este Ciuric'a si ce sunt Circovii?

188. Ce credintia si ce obiceiuri are poporul asupr'a anului nou, a bobotezii, a lasatului de secu?

189. De ce scotu babele ochii la sfintii zugraviti pe biserica?

190. Ce suntu paserile cu cioculu de focu?

191. Ce este vèntulu turbatu?

192. Ce intielege poporul prin tó c'a din ceru?

193. Ce crede poporul despre curcubeu?

194. Ce este rodulu pamèntului?

195. Ce e mánicatórea?

196. Ce e foculu lui Sãn-Medru?

197. Ce e iérb'a fiareloru?

198. Ce sunt pocindeii si colacerii?

199. Ce e ceasorniculu casei?

200. Ce credintia are poporul despre Raiu si despre Iadu?

201. Ce intielege poporul cându dîce: „pe celaltu terfimu?“

202. Ce intielege cu Craiu-nou?

203. Cum 'si explica poporul esirea cu plinu, — esirea cu secu?

204. Ce este spiridusiulu?

205. Ce sunt càpcâanii sau càtcâunii si cum alt'feliu se mai chiama?

206. Ce crede poporul despre Vremea de apoi?

Respunsulu

domnului Dr. Avramu Tincu datu la discursulu presidiale in adunarea generala dela Orascie August 1884.

Onorata adunare! 23 de ani au trecut delà infiintierea asociatiunei si Oresti'a n'a fostu fericita a vedea pe acei óspeti ai asociatiunei, cari ca membrii acesteia ostenescu din indepartare spre a conlucra pentru prosperarea acestei institutiuni menite pentru inflorirea literaturii române si inaintarea poporului român in cultura. Causale ca in unu síru de atâti ani adunarea gene-

nerala a asociatiunei nóstre nu este nici a fostu, ca aici nu aru fi locul potrivit spre a se tine a atare adunare, ci e cu totul alta si inca dupa modest'a mea parere imbucuratóre si adeca: adunarile generali ale asociatiunei nóstre s'au facutu asia de placute, încátu asociatiunea nu are lipsa a îngriji unde se-si tîna adunarea generala in anulu viitoru, ci are a alege totudéuna dintre mai multe invitari cari incurgu din mai multe parti. Multi dintre promovatorii cauzei asociatiunei nóstre vinu din indepartare spre a mijloci, ca adunarea generala viitóre sè se tîna in locul, respective in apropierea acelu locu, de unde au venitu respectivii membrii spre a-si validatá aceeasi dorintia. Motivulu pentru care ati ostenitu domniloru din indepartare a asista la acésta adunare e acel'a: ca toti suntemu patrungi de necesitatea a luminá pe bietulu poporu. In acésta privintia avemu numai o parere, si numai in privinti'a aceea diferimu, cà unde e lipsa mai mare si càtu sè se intrebuintieze spre unu scopu sau altulu de cultura.

Noi Orastienii ne simtimu tare fericiti vedendu unu numeru de óspeti asia de respectabile in mijloculu nostru, spre a conlucra cu totii la prosperarea acestei institutiuni de cultura a poporului român. Pentru ostenél'a si alte jertfe ce ati adusu Dloru in interesulu asociatiunei nóstre, ve primimu cu bratiile deschise si ve dicemu fratiloru: bine ati venitu!

Dr. Tincu.

Dissertatiune economica.

a domnului Ioanu Axentie Severu anuntiatu la adunarea generala din Orastie in Augustu 1884.

Lipsele, neajunsurile si necasurile nóstre le-a definitu óre-cându unu barbatu micu de statura, dara mare la factura alu nostru: unu legionu. Mare invetiatu si fórté genialu ar' fi omulu, care clasificandu-le ar' putea se ne arate si convinga prin graiulu sau cu condeifulu seu, care e lips'a, care e neajunsulu si necasulu celu mai mare? Lips'a de scoli cum s'ar' cadea, lips'a de locasiuri ddieesci, adeca de biserici in care se nu le fie rusine chiar' si la preoti a rogá si invocá numele lui Ddieu, éra laicii mai luminati se nu se téma cà tînèndu sierbitiulu Ddieescu se surpa preste ei; lips'a de preoti si invetiatori luminati, patrungi de chiamarea loru carii se pasca, se îngrijésca si se-si puna sufletulu pentru turm'a incredintiata loru, cari nu sunt numai rei agronomi. Lips'a de locuintie mai luminóse, mai sanatóse; lips'a de notari si primari mai morali, carii se tîna cu comunele care-i alegu si i-i platescu, ne pasandu-le prea multu de grati'a celor'a càroru sierbescu; — lips'a de vestimente mai potrivite, mai lànóse, mai calduróse, cum purtáu mosi de stramosii, cojóce albe, mândre si curate, care tînu càte 20—30 de ani, éra nu „laibere“ venete, prin care-ti esu cotele in 5—6 luni, prea multu unu anu; lips'a de o intielegere mai buna noi intre noi si de-a nu ne càciuli pentru fie-care nimi-

curi. Éca On. Adunare atâtea lipse si asiu mai putea insirá pâna de séra totu de acestea, déca tempulu nostru nu ar' fi restrinsu si marginitu.

Cu tóte acestea, eu nu ve voiu vorbi de nici-un'a din acestea, ci me voiu indestulá daca fie-care din Dvóstra cându si cându ve veti aduce aminte de vorbele mele si veti face unu micu studiu din ele; asia voiu trece la lips'a pe care eu o socotescu si o tînu asta-data, precum o-am tînutu totu-deaun'a de cea mai mare; éra aceea este lips'a? gâciti: de lucrarea pãmèntului de acum inainte mai bene, mai rationalu decâtu pâna acum. Este o lipsa intreita, lips'a de economia in casa, afara din casa si la câmpu. Voiu lasá de asta-data ne-discutate aceste 2 ramuri si voiu trece la alu treilea, adeca la economia seu mai bine agronomia. Nu pociu inse cá se nu insemnu, cà romanii, mai cu séma cei din vechile comitate feudali, fostii díleri si iobagi cu beutur'a loru de vinarsu si cu pred'a si risip'a ce o facu cu bucatele, cu pómele, cu puui, cu gainile si cu ouale loru pentru acést'a beutura, cu imbracamintele lui cele pocite, cióreci albi de casa, dara laibere jidovesci de Pest'a, pelarii de písala, cu tiundra (sumanu) sura, au ajunsu de compatimirea nóstra, de risulu si batjocur'a celoru la carii cara si ducu pe vinarsu totu ce au si dela carii cumpara sdrentiele cu cari se impotionescu. Aici credu eu cà e la loculu seu canteculu: Cine dracu-a mai vèdiutu, ciocarlia cu rochia, siórece cu palaria. Ei bine! ómeni buni, déca vi s'a uritu de portulu stramosiescu, largu, bogatu si caldurosu, sau de celu mai de vara, mai subtire, dara lucratu de femeile vóstre si spalatu; daca credeti, cà nu mai respunde recerintieloru timpului de astadi si ve mai placu postavurile cele putrede si mucede ale fabricantiloru straini mai totu evrei; déca e mai pretiuitu, mai pre susu, mai nobilu, mai galantu decâtu cojoculu celu albu si mândru, chindesitu cu flori si colorii nationali, apoi schimbati-ve d'intr'odata, cá se nu fiti ciocárlii, si eu ve spunu inainte cu tóta securitatea, cà de nu ve veti întórce la portulu nostru stramosiescu voi tieranii, voi talp'a tieriei, apoi nu preste multu, precum a urmatu cojóceloru laiberele, asia voru urma laibereleloru bluzele de canepa mestecata cu bumbacu asia, încátu se nu mai ajungeti nici voi nici copii vostrii a mai pune pre trupulu vostru o hainisióra de lana, chiar' nici obiél'a in opinca.

Dara 'mi respundeti: Hei Dnule, mare esti, puçinu pricepi: Unu laiberu ilu iau cu 7, 8, 12 fl., unu cojocu inse costa 20, 30 fl. Asia e, dar' unu cojocelu numai càtu unu laiberu de scurtu, càtu consta copii? Apoi cine nu are putere cá se cumpere cojocelu, se póрте tiundra, siuba sau ori ce alta, cumu au purtatu mosi de mosii lui; sau daca a coprinsu si pre tieranime mani'a ori furi'a modeloru, faca'si laibere din panura tiesuta de nevestele si surorile loru, cumu facu cei din Sasime. — Éra daca cineva cum se afirma fara cuventu, nu mai póрте traí fara a bea vinarsu, cu Ddieu; venza bucatele, puui si vitele si se bea pre bani, cà pre legea mea, totu va esf mai bine la socotéla.

Acumu agronomia. Cumu s'a lucratu pamentulu pana acumu, sciu cu totii, fiindu-ca puçini voru fi intre noi, cari se nu fi tînutu nici odata de córnele plugului, lucru de care pana la Imperatulu Iosef II care insusi a tînutu, „la multi le erá rusine si care la stramosii nostri era mare onóre, *ab aratro ad dictaturam vocavit*. Cum se lucra acumu, vedemu cu totii. Cum ar trebui se-lu lucramu, ne areta si invetia multime de carti voluminóse, scrise in tóte limbele; vedemu chiaru cu ochii nostri practisanduse de unii proprietari mai luminati, cari au avutu atáta tarie de sufletu de a rumpe cu trecutul si a inbratiosia sistem'a nóua. Dintre acesti *rari nantes in gurgite vasto* credu a fi eu, si déca veti benevoi a me ascultá, ve voiu descoperi cu tóta sinceritatea experientiele si pracs'a mea.

Se dice si se dice cu dereptu, cà nimene nu vede pragulu de desuptu pâna nu se lovesce cu capulu de celu de-asupr'a.

Acestu lucru mi se întempla si mie si se va întempla si la altii, cari la vorb'a si indemnulu meu séu dela sine insusi voru incerca se faca reforme, se schimbe sisteme aici, pentru-ca nice un'a reforma nu se póрте face dintru-una data, ci si aci càta se aiba dreptu proverbiulu „*errando discimus*”; asia dara Onorata adunare avem de a face cu trecutul pana la 1848, cu presentulu sau trecutulu de atunci pana acumu si cu venitoriului agronomiei.

Pana la 1848 mai in tóta tier'a era impartitu hotarulu fie-carui satu in 3 parti, 1 ogoru, 1 granatie, 1 cucuruziste, sau pre unele locuri ogoru, granatie si cucuruziste, ad. in a III parte se semine totu cucuruzu, éra cele II totu numai granatie. Si un'a si alt'a sistema a fostu buna si practica si eu o recomendu: cá unde numai se póрте, se se mai tiena, éca pentru-ce. Pãmèntulu nostru in Transilvani'a e cá farin'a de secara sau grànu curatu. Se-mi faca cinev'a mie pâne buna din aceste farini numai mestecandu farin'a cu apa fara a le framèntá pâna asuda grind'a si atunci voiu crede si eu la toti profetii si sfatosii, carii intr'unu glasu condamna sistemele vechi. Éca ce-i trebue pãmèntului nostru: calcare de vite, bataturi, unu feliu de framèntare cá la aluatu. Nu e destulu se gunoimu, se aramu, se seminamu si se grapamu; trebue se si calcàmu, se batucimu. Si cá se ve convingu de aceea, iertatime se ve spunu unu esemplu chiar' din viéti'a tatalui meu dela Fràua quondam scaunulu Mediasului. Tata-meu avea unu pãmèntu „Unghi-Hevesiului,” in care déca nu trecea vitele satului de 3, 4 ori crucisiiu preste elu, nu producea nimica sau fórte puçinu si reu; éra déca se facea, acést'a producea cele mai bune bucate. Vedeti dara Dloru, cà eu din copilaria am crescutu cu convictiunea acést'a, cà pãmèntulu nostru este cá farin'a; déca vremu se avemu recolta buna, trebue se-lu calcamu si fragmentamu, intocmai cum se frementa aluatulu.

Pre cei ce nu voru fi voindu se crédia cele ce spu-seiu eu, i-i ducu la câmpu, unde voru voi, la orasiu, la Vinerea, la Miercurea, la Cinade, Berginu, Mediasiu, Seghisióra si le voiu aratá, cà pre unde a fostu o cale

laterala preste unu pamèntu înainte de aratura si seminatura, suntu bucate mai bune cu multu decátu pe unde nu fú cale si calcatura. I-i mai ducu la acelea pamènturi, in cari dau altele cu capulu, adeca cari sunt asiediate de a lungulu altoru pamènturi, cari dau cu capulu in ele si economii dupa unu usu vechiu sau unu feliu de servitute esu cu vitele din pamèntulu propriu si numai cu plugulu stau la capetulu proprietatii lor, se se uite acesti proroci la bucatele cari cresc preste acestea sau chiaru sub acestea calcaturi, si se contradica cà pamèntulu nostru nu trebue calcatu, framèntatu si lucratu cá aluatulu de pàne buna. Ei bene, 'lu vomu calc'a si apesá cu tavaliculu. Fórte bene, dara scopulu tavalicului nu e numai de a indesá si a batuci aratur'a, elu este cu totu altulu, la care nu sciu déca a reflectatu cinev'a? Scopulu celu adevèratu alu tavalicului e de a sfarma si mai tare pamèntulu decátu cu plugulu si cu grap'a, si a stórce prea mult'a umezala din pamèntu, asia si prin urmare cei ce tavalescu unu pamèntu uscatu, arinosu, arzuriu, in locu se folosésca cev'a cu tavaliculu mai multu strica, pentru-cà storcu prin apesare si puçin'a umezala ce o mai avé atari pamènturi. Acést'a sistema de ogóra a mai avutu si avantagiulu, cà s'au pututu tiné mai multe vite pre ogóra, vitielu, oi si porci, carii nu numai au pàscutu pre ele, ci le-au càlcatu si framèntatu, si totu-odata le-au si diresu, le-au gunoitu. Unu anglesu Dloru a pretiuitu urinatulu unei oi pre di unu sfàntiu vechiu sau 32 cr. noi; pentru aceea reu facu locuitorii a celoru comune, pre unde se mai potu tiné ogóra, cari pentru comoditatea sau nescienti'a lor 'si preambila oile de 3 ori la di aducèndu-le dela pasiune in capulu sau midiloculu satului la mulsu; ei pierdu multe sute de mii de sfanti; apoi unde este economisarea cu lucru, cà lucrú pucinu si cu vite si ai multu. Acei agromoni cari voru se stérge ogórele si se are si lucre totu anulu, n'au sciutu ce facu. Fiendu-cà cum am disu, nici-un'a reforma nu se póte face dintrun'a data, cá se reéssa pre deplinu, asia s'au incercatu unii tienendu hortarulu in trei pàrti, au substitui ogóreloru semenatulu cu mazarichie. Fórte bene; dar' acesti reformatori nu au sciutu, celu puçinu pre càtu am vediutu eu, patru lucruri. Si eu dloru am calcatu fórte de multeori tiér'a ast'a crucisui si curmedisui, calea Clusiului, Nasaului, Bistritiei, Tèrgu-Muresiului, Brasiovului, Fagarasiului, Sibiuului, a tremuratu de multe-ori sub piciórele cailoru mei, si eu totu-deaun'a am amblatu cu ochii deschisi. Si adeca care ar' fi cele patru lucruri pe cari nu le-au practisatu pàna acum reformatorii ogóraloru. Pamèntulu in care vrei se puni mazerichie si apoi dóue araturi si gràu mai:

- a) antaniu trebue gunoitu bine;
- b) aratu tómn'a éra bine;
- c) seminatú càtu se póte mai tèmperiu; si
- d) mazerichi'a trebue cosita indata ce a in floritu celu puçinu $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ din ea. Celu ce nu va observá acestea

4 regule, nu va avé nici-un'a data nice mazerichi'a cum se cade, nece gràu, cá vecinulu seu care a avutu ogoru

si a pututu ará la timpu de trei-ori, cu tóte cà nu a gunoitu. Acum se venimu la sistem'a ce a inceputu a se practizá dela 1848 pàna acum. Dupa acelu anu de eterna memoria vení administratiunea centralistica Schwarzenberg-Bach-Schmerling cu totu neamulu lor si a disu: „Totu natulu sau totu insulu e indreptatitu a folosi agrulu, ogorulu sau pamèntulu seu cum va voi. Unu principiu sfàntu si dreptu, dara pentru ai nostrii carii l'au aplicatu fàra a sci cum, cu atátu mai stricatoriu si ruinatoriu. Ce au facutu ómenii nostrii si ce facu ei in cele mai multe pàrti pàna in diuliti'a de astadi?

Au totu aratu si seminatú si fórte arare-ori au culesu si seceratu cá mai înainte, apoi au inceputu a saraci si a plange, ba chiar' au blastèmatu, cà Ddiu iau parasitu, nu se mai facu bucatele etc. Vedi bine cà nu se mai facu si nu se voru mai face, déca ei semena in toti anii; adeca totu duci de pre pamèntu si nu mai aduci. Óre pentru-ce a-ti uitatu voi, cà nu se potu luá dóue piele de pre unu bou, si déca nu a-ti uitatu acést'a vorba mare si romanésca, pentru-ce nu o tieneti?

Ei fratiloru, nu asia se traiesce in lume: Cine vré se-si folosésca pamèntulu in totu anulu, trebue se-lu diréga, se-lu gunoiésca bine celu puçinu la 6 ani odata. *)

Lucrulu care s'ar' paré multoru din dvóstra cu nepotintia. Unu plugariu care ara numai o parte, care ará numai a 6-a parte din mosiór'a lui de 6, 8, 10 uneori si 12 juguri; la unu jugu de pamèntu, cá se-lu dirégi bine, trebue 40—50 cara de gunoiu putredu, si 3—4 vite nu potu produce nici la unu caru.

Si se vedeti: eu afirmu si ve voiú probá, cà se prea póte; éca cum: Intr'unu anu avemu 52 septemani. Se lasamu cele 5, 6 luni de érna la o parte, se luamu numai dela Sàngeorgiu pàna la Samedru cele 6 luni, càtu tèmpu ambla pàna acum, nu sciu pàna càndu, vitele nóstre la pasiune. Se se ingrigésca economulu, cà preste aceste 6 luni se aiba numai ce aterne sub vite, paia, turiste, buruieni verdi si uscate, sau chiar frundie uscate din pàdure, si in cele din urma nàsipu finu sau pamèntu ardieriu, asia incàtu poiat'a s'au grajdulu lui se fie totu-deaun'a bine asternutu, asia incàtu umedial'a sau urin'a viteloru se nu ajunga nici-odata la pielea viteloru. — Cum vinu acestea vite dela càmpu, numai decátu se le lege la iesle fàra a le lasá tèmpu se inballe si urineze prin curte, si eu me prindu pe ori-ce, cà cu modulu acest'a va produce in tóta septemàn'a dela 2 vite unu caru de gunoiu, care de nu va fi avutu paie de asternutu si va fi pusu pamèntu sau nàsipu, duca numai acestu pamèntu sau nasipu, pre ogorulu lui, imprastie-lu indata ce-lu va duce si credu cà 'mi va multiami. Si fiendu-cà m'am abatutu multu dela obiectu, se ve mai rogu, cá toti acei'a carii aveti vite, gunoiu si pamèntu, se nu asteptati cá se putrezésca acest'a in curte sau in grasdu, ci faceti cu elu cá cu placint'a „cum se cóce ada-o incóce; cum aveti unu caru de gunoiu in

*) Bine ar' fi; dara airea 'lu gunoiescu la 2 si la 3 ani.

grasdule sau ocólele vóstre, aruncati-lu de-a-un'a pre caru si pre tẽmpu bunu, sau reu de pre caru de-a-un'a pre pamẽntu, si indata 'lu inprastiatu, cá sè se traga si sbea mustulu si 'lu risipiti preste totu loculu, nu numai unde v'ati indatinatu a face gramadile si unde apoi cade hold'a. Nu ve spariati, gunoiulu pentru pamẽntu e ceea ce e sarea pentru bucate; nu cu multimea gunoiului uscatu si de multe-ori trecutulu in lutu se ingrasiã pamẽntulu, ci cu sarea ce se afla in gunoiu; apoi ori cine va sci, cá mai multa sare e in gunoiulu próspectu decâtu in celu batutu de vènturi si ploi cu anii la sóre, frigu si inghietiu. Nu ve ingrigiti cá asia gunoiulu se usca si 'lu duce vèntulu. Déca nu aveti tẽmpu se greblati si readuceti acele paie uscate acasa, se le mai asterneti odata, si nu le va duce vèntulu, ve rogu pentru Ddieu se nu le ardeti cându ve voru stá in calea plugului, ci cu ori câtã neplacere si ostenéla se le cumpeniti sub brazda, pentru-cã ele acolo putrediescu si se facu adeveratu gunoiu, éra pe câtu tẽmpu acopere pamẽntulu, aceste se afla sub ele cá omulu imbracatu cu haine de piele. Am fãcutu probe d-loru, a gunoiu numai cu paie uscate, care le-am intinsu subtirelu preste pamẽntu, le-am lasatu 4—5 luni si éra le-am adunatu; pamẽntulu s'a ingrasiatu, s'a frageditu si am fostu fòrte multiumitu de productele lui. D-loru, gunoiulu e cá vinulu, care cu câtu e mai nou, cu atãtu te aprinde si imbéta mai tare. Si gunoiulu care 'lu duci din grasdiu, dreptu preste pamẽntu, are cu multu mai mare potere de câtu celu putredu; dar' se fia imprasciatu la momentu.

Asia déca veti vrea se produceti gunoiu si veti gunoi bine, puteti ará si seminá in totu anulu ce ve place; dar' fiendu-cã nu ve potu aratá in care pamẽntu se puneti grâu, in care ordiu, ovesu, un'a ve spunu, cá se-o tieneti de regula.

Dupa spicóse se puneti de ale sapei, cucuruзу, cartofi, pepini, napi, curechiu, brósbe si apoi dupa acesteã eara se potu pune cu bunu resultatu spicóse. Dintre tóte inşè si preste tóte ve recomãndu cultur'a napiloru, ori unde aveti unu petecu de pamẽntu, fie si numai de 2 metri □.

Se vedemu acum'a cumu se face agronomi'a in dilele nóstre asia numita economi'a nationale, lucruri care nu se potu face, decâtu unde pamẽntulu este comassatu. Éca cumu.

Agricultorulu isi imparte tabl'a sa in 6 parti. In primulu anu 1 parte o gunoiesce, celelalte 5 le sémena cu spicóse si de ale sapei; partea bine alésa in lun'a lui Cirisieriu séu Cuptoriu cumu se dice, o ogoresce la 6—8 septemãni o intorna si pre la finitului lui Septembre sau inceputulu Octobre o sémana.

Déca e pamẽntulu greu tienetoriu de umezala, cu grâu curatu, déca e ardiuriu, nisiposu, cu secara; in alu 2-lea anu direge o alta a 6 parte, care in anulu precedentu va fi fostu cu spicóse, celelalte 4 dupa placu,

déca va fi avèndu mare lipsa de nutretiu, póte semina in lun'a lui Fauru, Martie încã preste niea, trifoiu, unde? preste graulu sau secar'a pusa in tómn'a trecuta. Néua se topesce, trifoiulu nostru se asiéza pre pamẽntu, incetu incetu incoltiesce fara a fi fostu grapatu si cresce mereu pintre spíce. Dupa seceratulu spiceloru ese preste miriste, si éca economulu nostru camu pre la Santa Mari'a mica ilu póte cosí si face 2 cara bune de pre unu jugu. Pana la ninsóre mai cresce asia, de potu pasce bine vitele sau oile; dara e mai bine se se cosasca si aduce verde acasa.

Daca omulu nostru nu are lipsa de nutretiu, dupa secere va ara pamẽntulu diresu in anulu primu si la alu 2-lea anu ilu va semina cu orzu séu ovesu, preste cari apoi in a III nesmintitu se arunce trifoiu; éra cu pamẽntulu diresu in alu II anu va urma dupa cumu amu aratatu mai sus la primulu anu. In alu III va direge a 6 parte, avèndu séu mai remanèndu-i la liber'a dispositiune acumu numai 3 table, si va urma totu cumu amu aratatu la anulu primu. In acestu alu 3 anu omulu nostru are grau curatu séu secara in ogoru, are ordiu ori ovesu cu trifoiu séu are si grâu, si ordiu, si trifoiulu pusu preste grâu, care acumu se cosesce de 4—5 ori dupa locu si tĩmpu, si de pre unu jugu celu pucinu 4—5 cara de fenu; din alu 4-lea anu iara gunoiesce a 6 tabla si urméza cumu amu aratatu la anulu primu si de va fi pusu dupa prim'a semanatura trifoiu, acesta in alu 3 anu ilu cosesce numai unadata, si apoi ilu sparge punèndu in acelu locu sau grâu curatu séu in alu 3-lea anu pepeni, napi, cucuruзу, care voru prospera mai bine decâtu dupa gunoiu. In alu 5-lea anu direge a 5 tabla si urméza cá la anulu primu. In acestu anu are grâu, ordiu, ovesu, secara, cucuruзу séu alte de ale sapei, dupa a caroru adunare póte pune secara si fie incredintiatu ca va esí fòrte buna. In alu 6-lea anu mai direge si a 6 tabla si are de tóte dupa câtu a pututu face cá se aiba multa experimentare si produce pamẽntulu pana acumu. Astfeliu vomu avea mai pucinu si vomu produce mai multu si mai bunu.

Inainte de inchiia pare ca audiu din multe parti dicèndumi-se; Da bine, eu nu amu lipsa de ordiu, de grâu, de ovesu si de trifoiulu teu; ci amu lipsa de pãne négra, de secara si de mamaliga la 5—6 copilasi. O sciú acésta; dara tu ai lipsa si de bani; vei vinde ordiulu grãulu si ovesulu; vei tineã o vaca la grasdu cu trifoiulu si-ti va varsa o védra de lapte la di, care face 1 fl. si cu acesti bani iti vei plati impositele, iti vei cumpara lana cá se-ti imbrace nevést'a copii, pre tine si pre ea, si cu prisosulu 'ti vei mai cumpará secara si cucuruзу, déca nu-ti va ajunge câtu au produsu cele 2 table, unde ai avutu de acesteã.

Un'a mare eróre facu toti tieranii nostrii, carii nu mai esu din cucuruзу si pre lãnga ori câte invètiaturi si sfaturi bune câte li-se dau cu gur'a, cu gázete, carindare si chiar' scrieri anume economice, cá nu voru sè se lase de ce sau pomenitu, nu voru se aléga si se caute

cutare pamèntu ce natura are si ce soiu de bucate ar' produce mai bine*).

Ei bine fratiloru, diceti cà asia v'ati pomenitu si cà cum au traitu parintii vostrii, veti traí si voi? Se me iertati numai in cele ce privesce munc'a pamèntului nu lasati; din cele ce v'ati pomenitu, in celelalte in tóte a-ti esitu din pomenitu, ve dati voi de minciuna. Au parintii vostrii bie vinarsulu cu ol'a? Au platea pàna la 20, 40 pàna la 100 fl. dare, au mancá carnuri in díle de postu si in posturi mari? au sciea ce e vinulu cu apa acra, ce e seraci'a si lesinat'a de cafea si câte alte saracii de mánçari si beuturi, câte petece, câte sdrantie tóte acestea la casele, la mesele loru nu s'au pomenitu. Si voi ve lasati cà veti trai si voi cum au traitu ei. Nu e adeveratu, nu este adeveratu, de 3 ori trei sute de orii nu e adeveratu. Si déca nu e, apoi fiti buni si ve puneti cu alte màni, cu alte midilóce, și cu alte planuri pe puçinulu pamèntu ce v'a mai remasu, cá se nu remaneti si fara de acest'a. Ne place a ne lauda cà suntemu romani; ei bine, trebue se aretàm si prin fapte cà suntemu ceea ce dícemu cu fala. Uitative la Italianii fratii nostrii, carii vinu în partile nóstre, cum lucra. Si ce lucruri grele lucra ei. Prin acést'a se ferésca Ddieu cá se créza cinev'a cà eu asiu infruntá pre fratii mei si nu asiu fi prea indestulitu cu diligentia loru, cu lucrulu loru si tenacitatea cu care 'lu lucra; nu, Dne feresce; eu care tóta viéti'a mea am petrecut'o la satu, cu sateni si munc'a mániloru loru, i-i cunoscú mai bine decâtu tóte ale loru, si afirmu sus si tare, cà nu credu se fia pre faci'a pamèntului poporu mai vrednicu, mai lucratoriu de càtu romanulu. Tóta diu'a trage cu cós'a, cu furc'a, se cerea, dupa cum scrie A r o n u in Leonatu: furc'a, grebl'a strimba, cós'a multoru óse truda mare pàlmiloru invèrtosiare, si dupa atàt'a truda vine sér'a acasa, nu numai cantàndu, dar' chiar' jucàndu. Dupa cum vedeti, eu numai cu indolenti'a aloru nostrii nu me pociu impacá; si daca au avutu dreptu se dica profetulu, cà trei lucruri sunt urite lui Ddieu; apoi eu voiu díce trei lucruri ceru dela fratii miei: se bee mai puçinu, se nu-si schimbe portulu, se nu mai fie indolenti si se lucre rationalu.

Termele Gioagiului 13/8 1884.

Axentie.

Pentru cultivarea Botaniceii din tierile locuite de romani.

In acestu organu alu Asociatiunei transilvane s'au publicatu in cursurile aniloru din urma studii botanice lungi si interesante, mai alesu dela ddni Porcius si Dr. Alexi. Cercetarile dlui Alexi s'au intinsu pàna in Dobrogea. De atunci in acea provincia transdanubiana a facutu studii ample dn. Dr. Brandza.

*) Si dumneat'a esci farmecatu de ide'a fixa, cà poporulu sàtènu trebue se cetésca gazete, carti, calindarie etc.? Sciti prea bine cà nu l'a invetiatu, nu l'a dusu nimeni la scóla, ba l'au opritu dela ea si totu pretindeti se citésca elu. Alta generatiune domniloru, éra nu acésta betrana de ani 40—80.

Este cunoscutu cà escelent'a si pretiós'a „Flor'a“ a dlui Brandza s'a prefacutu in cenusia la foculu celu fatalu escatu in primavér'a trecuta la palatulu universitatiei; acum inse barbatiloru de specialitate, profesoriloru si studentiloru de botanica, celoru cari se prepara pentru medicina si farmacia, cum si altoru amatori de sciintiele naturali, inca si economiloru cari voru se póрте o agricultura rationata, le vinu cu atàtu mai bine studiile botanice câte publicase pàna atunci dn. Brandza. Intre acestea este si celu publicatu in Analele academiei, care dincóce de munti se afla in màni fórte puçine.

Spre a da lectoriloru nostrii ocaziune de a cunósce incai pe de asupr'a minunat'a vegetatiune a Dobrogei, reproducemu aici introductiunea dela susu numitulu studiu, care suna:

Vegetatiunea Dobrogei. Relatiune prezentata Academiei romane de Dr. Demetriu Brandza.

I.

Flor'a Dobrogei n'a inceputu a fi explorata decâtu numai de scurtu timpu. Puçinele date ce se cunósceau asupr'a acestei Flore inainte de 1872, constatau numai in câte-va mici observatiuni cu totul isolate, datorite in mare parte botanistului C. Koch¹⁾, geologului K. F. Peters²⁾ si zoologului, J. Zelebor³⁾. Botanistii, càror'a in anii din urma, le revine onórea de a fi intreprinsu cele dintai cercetari sistematice asupr'a florei acestei tíeri, sunt: DD. V. de Janka, invetiatu conservatoru alu erbariului din Pest'a si membru corespondentu alu Academiei romane, si fratii P. si M. Sintenis. Celui dintai din acesti botanisti — care visità Dobrogea in vér'a anului 1872 — pe lângã indicatiunea unui numeru insemnatu de plante interesante ce crescú in acésta tíera, i se datoresce si descoperirea mai multoru specii cu desevérsire nóue⁴⁾, precum c. *Moehringia Grisebachii* Janka, *M. Jankae* Gris., *Dianthus nardiformis* Janka, *Nectaroscordium bulgaricum* Janka, *Iris Sintenisi* Janka⁵⁾, Fratii Sintenis, ce se aflau in Dobrogea cam totu in ace-

¹⁾ C. Koch, *Beiträge zu einer Flora des Orientes*, 10 fasc. Berlinu, 1848—1851, seors. impress. ex *Linnei* tom. XXI—XCIV. (cf. A. Kanitz, *Plantas Romaniae hucusque cognitae*. Claudiopoli, MDCCCLXXIX—MDCCCLXXXI, p. XVII.)

²⁾ K. F. Peters, *Grundlinien zur Geographie und Geologie der Dobrudscha*. Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Classe. Siebenundzwanzigster Band. Wien 1867.

³⁾ J. Zelebor a recoltatu, in tómn'a anului 1863, câte-va plante de pe lângã Tulcea. Dlu profesor W. H. Reichardt din Vien'a — de càtra care au fostu determinate aceste plante — au publicatu catalogulu loru sub titlu de: *Beitrag zur Flora von Tulscha* in Verhandl. der k. k. zool. bot. Gesellsch. XVII (1867), p. 767—769 (cf. Kanitz l. c. p. XXII, XXIII).

⁴⁾ V. de Janka, *Plantarum novarum turcicarum breviarium* in Oest bot. Zeitschr. XXII (1872) p. 174, XXIII (1873) p. 32 (cf. Kanitz l. c. p. XI) et editio separata.

⁵⁾ V. de Janka, *Generis Iris species novae*. Editio separata et „Természetráji füzetek“ Vol. I, parte IV, 1877.

lasi timpu, consacra explorarei florei acestei tieri trei ani consecutivi — de pe la midiuloculu lunei Martie 1872 si pâna in Octombree 1875 — recoltându in totu timpulu acest'a peste 1100 specii de plante⁶⁾, numeru destulu de insemnatu, dar care de siguru, este inca departe de a cuprinde tôte plantele ce compunu avut'a flora a Dobrogei.

Acést'a era starea cunoscutieloru nóstre asupr'a florei Dobrogei, cându Academi'a romana hotari a reincepe explorarea botanica a acestei tieri, confidându-mi onórea acestei missiuni sciintifice. Dóue caletorii amu facutu pâna astadi in Dobrogea pentru indeplinirea acestei misiuni; un'a in vér'a anului 1881 (27 Iuniu — 23 Iuliu), alt'a in primavér'a anului 1882 (22—27 Aprilie⁷⁾. Din relatiunea ce urméza, despre rezultatulu acestoru scurte caletorii, se va putea vedé, intre altele, cà din numerulu totalu de aprópe 700 specii de plante recoltate in cursulu acestoru excursiuni, câte-va sunt cu totulu nóue, erá altele, de-sí nefiindu nóue, sunt dintr'acelea, ce dupa càtu se pare, nu mai fusese aflate in Dobrogea de càtra nici unulu din exploratorii anteriori, de vreme ce nu se gasescu mentionate in catalógele colectiuniloru nici unui'a din ei. Pentru a nu vorbí decátu de acele specii ce oferu o mai mare insemnatete geografico-botanica, nu voiú citá din numerulu acestoru din urma de càtu pe cele urmatóre: *Zygophyllum Fabago* L., *Genista albida* W., *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Achillea leptophylla* M. Bieb., *Artemisia salsoloides* W., *Jurinea stoechadifolia* DC., *Centaurea napulifera* Roch., *C. Besseriána* DC., *Inula glabra* Bess., *Galatella cana*, Nees., *Senecio umbrosus* W. Kit., *Fraxinus oxyphylla* M. Bieb., *Polygón monspeliensis* Desf., *Medicago marina* L., *Trifolium purpureum* Lois., *Potentilla cinerea* Chx., *Peucedanum longifolium* W. Kit., *Seseli*

⁶⁾ Catalogulu planteloru recoltate de frati Sinentis, se afla publicatu in lucrarea citata mai susu asupr'a planteloru Romaniei a d-lui profesoru A. Kanitz din Clusiu, membru corespondentu alu Academiei romane, càrui'a i s'a comunicatu de càtra d-lu R. de Uechtritz, botanistulu, de care au fostu determinate cele mai multe din aceste plante. — Lucrarea d-lui Kanitz mai cuprinde si óre-cari plante — cele mai multe dintre Alge — recoltate de càtra d-lu Dr. J. Schaarschmidt din Clusiu, de pe lângá Constanti'a, si de d-lu P. Alexi din Náséudu, de pe lângá Macinu, Medgidie si Constanti'a. Plantele phanerogame ale acestui din urma, in numeru camu de vre-o 47 specii, au fostu determinate de càtra DD. V. de Janka si F. Porcius, membru alu Academiei romane. Dintre Alge — plante, care au fostu determinate de càtra d-lu Schaarschmidt, — cele mai multe au fostu recoltate chiar de càtra acestu din urma botanistulu, ér altele au fostu aflate de elu pe plantele phanerogame aquatice din mic'a colectiune a d-lui P. Alexi (cf. Kanitz l. c. p. XIV).

⁷⁾ Ca consoti de caletorie, amu avutu: in caletori'a din 1881, pe d-lu Sava Stefanescu, licentiatu in sciintiele naturale, a càrui'a tînta erau mai cu séma observatiunile geologice; ér in cea din 1882 pe d-lu profesoru N. Ionescu, membru alu Academiei romane, celu mai devotatu dintre spriginitorii proiectulu unei explorari sciintifico-nationale, generala si sistematica a intregu teritoriulu romanu.

varium Trev., *Bupleurum apiculatum* Friv., *Levisticum officinale* K., *Delphinium fissum* W. Kit., *Alyssum obtusifolium* Stev., *Anchusa Barrelieri* DC., etc.

Positiunea geografica a Dobrogei — intre 43°48' si 45°28' de latitudine nordica si 25°0' si 27°20' de longitudine orientala (dela Paris) — vecinatatea mării, constitutiunea ei geologica variata⁸⁾, diferite inegalitati topografice, munti stâncosi cu paduri si tufsiuri, coline aride si stepe intinse, dune puternice de-alungulu tiermului Marei-Negre, lagune, lacuri, gârle, balti si mlastine numeróse, etc., — atâtea statii diverse pentru plante — tôte acestea la unu locu, sunt impregiurari favorabile, cari mai dinainte ne anuntia in Dobrogea o flora avuta, variata, si cu atátu mai importanta din punctulu de vedere alu geografiei botanice, cu càtu ea ni se infatisiéza cu caractere si in conditiuni cu totulu curióse si esceptionale, ce facu din acésta tíera unulu din teritoriile botanice de transitiune, cele mai interesante.

Càci in adeveru, de-sí fórté analóga cu flor'a Ungariei, a Transilvaniei de sudu si mai cu séma a Banatului, flor'a Dobrogei se deosebesce de tôte acestea prin numerósele amestecaturi ce presinta, pe de o parte, cu unele specii curatu mediteraneane cá: *Medicago marina* L., *Trigonella monspeliaca* L., *Coronilla scorpioides* K., *Trifolium purpureum* Lois., *Periploca graeca*, L., etc.; ér de alt'a, cu unu numeru si mai insemnatu de specii, dintre cari, macar cà unele crescú si in regiunea mediteraneana a Europei, cele mai multe inse, sunt aprópe cu totulu proprii numai Crimeei si Rusiei meridionale, tieri cu ale càroru flore pare a se si asemena mai multu vegetatiunea Dobrogei. Astfelu sunt speciile urmatóre; *Zygophyllum Fabago* L., *Alyssum obtusifolium* Stev., *Leontice altaica* Pall. var. *odessana* (Stev.), *Silene supina* M. Bieb., *Gypsophila glomerata* Pall., *G. trychotoma* Wender., *Dianthus leptopetalus* W., *D. pseudarmeria* M. Bieb., *Genista albida* W., *Astragalus dolichophyllus* Pall., *A. ponticus* Pall., *A. hamosus* L., *Pirus elaeagnifolia* Pall., *Potentilla bifurca* L., *Paronychia cephalotes* (Stev.), *Achillea compacta* W., *Jurinea stoechadifolia* DC., *J. arachnoidea* Bge., *Centaurea Besseriána* DC., *Mulgedium tataricum* DC., *Fraxinus oxyphylla* M. Bieb., *Jasminium fructicans* L., *Apocynum venetum* L., *Convolvulus lineatus* L., *Tournefortia sibirica* L. (*T. Arguzia* R. S.), *Symphytum tauricum* W., *Scutellaria orientalis* L., *Statice tatarica* L., *S. latifolia* Sm., *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Ephedra vulgaris* Rich., *Heliotropium suaveolens* M. Bieb., *Paliurus aculeatus* Lam., *Frankenia hispida* DC., *F. pulverulenta* L., *Momordica Elaterium* L., *Polygón monspeliensis* Desf., *Scolymus hispanicus* L., *Medicago orbicularis* All. (p. p.), etc.

In ceea ce privesce relatiunile dintre flora Dobrogei si aceea a Romaniei propriu dise, se póte dice, cà aceste dóue flore se afla fórté strínsu legate un'a cu alt'a; ba chiar, abstractiune facéndu de speciile enumerate mai

⁸⁾ Vedi K. F. Peters, loc. cit.

susu, cari in generalu vorbindu, lipsescu in Romani'a, o identitate aprópe completa esista intre flor'a Dobrogei si vegetatiunea din regiunea danubiana a Romaniei. Mai multu decâtu atât, chiar din speciile aceste din urma, ce sunt' óre-cumu caracteristice pentru Dobrogea, sunt unele cá: *Ficus carica* L., *Celtis australis* L., *Paronychia cephalotes* Stev., *Achillea compacta* W., si *Astragalus ponticus* Pall., cari crescú si in Romani'a; cele patru dintâin in partea despre Banatu, ér cea din urma in Moldov'a cátra Galati. Acestu din urma faptu, de altmíntrelea fórte interesantu, nu trebuie se surprinda pe nimenea, de vreme ce partea acést'a a Romaniei se afla situata aprópe exactu pe aceeași latitudine ca si Dobrogea. Dar ceea-ce confirma si mai multu relatiunea strinsa ce esista intre flor'a Dobrogei si acea a părții sudu-vestice a Romaniei, este presentí'a in amendóue aceste regiuni, a unoru arbori si arbusti, cá Nuculu (*Syringa vulgaris* L.) etc., cari cá si in Dobrogea, crescú si in Romani'a — prin padurile muntiloru stíncosi dintre Virciorov'a si Bahna — in stare spontanee. O alta planta caracteristica, ce unesce intr'unu modu si mai intimu inca aceste dóue flore, este *Dianthus giganteus* d'Urv., specie care afara de Dobrogea si de partea Romaniei despre Virciorov'a, nu se mai intâlnesce decâtu in Bulgari'a si Banatu.

Statiunile variate, ce Dobrogea ofere planteloru, ne indica mai dinainte in deajunsu, cá vegetatiunea acestei tîeri nu póte fi aceeași in tóte părțile ei, plantele din regiunea muntósa nu crescú in stepe si nici pe tiermulu marei, a cárei vegetatiune inca este cu totul diferita de acea a stepeloru, nu mai puçinu cátu si de aceea ce populéza lacurile, mlastinile etc. Astfelu incátu, pentru a puté presentá o idee mai lamurita despre vegetatiunea acestei tîeri, amu impartitu teritoriulu ei in siése regiuni botanice mai multu sau mai puçinu distincte, si anume: 1° regiunea septemtrionala, 2° regiunea meridionala, 3° regiunea centrala, 4° regiunea maritima, 5° regiunea aquatica si 6° regiunea Deltei Dunarei.

1° Vegetatiunea regiunii septemtrionale. — Partea cea mai muntósa a Dobrogei se afla in acésta regiune. Muntii ce o compunu — ultime ramificatiuni ale Balcaniloru — sunt puçinu desvoltati, cei mai inalti din ei, cari forméza grupulu cuprinsu intre Tulcea, Isakcea, Macinu, Greci, Cern'a si Babadagh, neintrecéndu decâtu prea puçinu inaltimea de 500 metri de-asupr'a nivelului Marei-Negre. Acésta atitudine, pe de o parte ne indica mai dinainte, cá dintre plantele caracteristice regiunii montane, nu vomu intâlní in Dobrogea, decâtu numai pe acele specii ce crescú chiar la bas'a regiunii Fagului, precumu *Circaea lutetiana* L., *Carpesium cernuum* L., etc.; de alta parte, ea esclúde de pe acestu teritoriu pe tóte speciile acelea ce crescú in regiunile ce sunt superióre acestei limite, precum sunt coniferele, cu tóte celelalte plante subalpine sau alpine. Totu in acésta regiune se gasescu si padurile cele mai frumóse din Dobrogea. In compositiunea acestoru paduri — in mare parte masacrate de Cerkezi — afara de fagu (*Fagus*

sylvatica L.), ce nu se intâlnesce decâtu numai pe piscurile cele mai inalte dela Babadagh, de Scorusiulu de munte (*Sorbus Aucuparia* L.), ce n'am aflatu decâtu in padurea dela Nicolitielu, de Nucu (*Juglans regia* L.), si de Tavalga (*Spiraea crenata* L.)⁹⁾, ce nu crescú decâtu in muntii de pe lãnga Greci, si in fine, afara de Liliacu (*Syringa vulgaris* L.), care este mai puçinu comunu, intra in mai tóte urmatóarele specii de arbori si arbusti.

Quercus pedunculata Ehrh.	Crataegus monogyna Jacq.
— pubescens Wild	— β . laciniata (Stev.)
— sessiliflora Sm.	Staphylea pinnata L.
— Cerris L.	Evonymus vulgaris Scop.
Corylus Avellana L.	— verrucosus Jacq.
Carpinus Betulus L.	Rhus Cotinus L.
Ulmus campestris L.	Tilia alba W. Kit.
— suberosa Ehrh.	— parvifolia Ehrh.
Acer campestre L.	Pirus Malus L.
— tataricum L.	— communis L.
— platanoides L.	Sorbus torminalis Grantz
Fraxinus Ornus L.	Prunus Mahaleb L.
Viburnum Lantana L.	— avium L.
Cornus Mas L.	Cytisus hirsutus L.
— sanguinea L.	Vitis vinifera L. β . sylvestris Gm.
Crataegus Oxyacantha L.	

Dar speci'a luminósa din padurile Dobrogei septemtrionale, cea mai interesanta din punctulu de vedere alu geografiei botanice, este fara nici o indoiéla, Perulu cu foile de eleagnu (*Pirus elaeagnifolia* Pall.), arbore originaru din Asi'a mica, care in Europ'a nu se mai intâlnesce aiurelea decâtu in Crimea.

Vegetatiunea cea mai importanta din acésta regiune, se gasesce prin locurile stíncóse si calcaree din muntii susu mentionati. Muntii stíncosi dintre Macinu, Greci si Cern'a, precum si acei ce se inaltia din valea Taitiei (m-tele Consulu de lãnga Alibeikioi, muntele Sepeljnu de lãnga Baskioi, etc.), sunt localitati fórte pretióse pentru botanistu.

Lyssa

(Turbarea viteloru.)

Pe proprietatea domnului Costache Panaitescu, Olesesti din judetiulu Putni'a, s'a ivitu, suntu acum câte-va dile in cirezile de vite, ból'a numita liss'a (turbare). Ori-ce incercare prin medicamente a fostu zadarnica; singurulu remediulu in casulu acést'a este arderea cu unu fieru aprópe inrositu in focu, pe locurile unde se arata asia numitii catiei de turbare; ei se arata totudeaun'a pe

⁹⁾ Cravasiele de Tavalga, facute din mai multe vergutie resucite impreuna, sunt fórte cautate de cátra Turci, cari vedu in acestea unu feliu de talismanu inzestratu cu puterea magica de a puté lecuí, prin simplulu contactu, tóte bólele proprii cailoru.

partea dedesubtu a limbei si suntu in numeru de la 1—6 si câte odata si mai multi; daca acesti catiei nu suntu stirpiti dela inceputu si suntu lasati mai multu de 9 dile, atunci ori-ce incercare este inzadaru, căci vita ast'feliu atacata nu se mai pôte indreptá.

Simtómele acestei bóle sunt:

Vit'a rage, alunga ómenii, cãini, paseri etc. ochii ii suntu rosii, îi curgu bale; la multe se perde vediulu si audiulu, inse nu la tóte; nu mánanca, nu beu apa, la apa se repedu si vreu se o impunga.

Acestea suntu simtómele dupa cari se pôte cunósce acésta bóla.

Acésta bóla este molipsitóre si de aceea vitele sanetóse trebuescu separate de cele bolnave.

Arderea catieiloru se face din 3 in 3 dile, căci de multe-ori se intênpla că la inceputu ei se nu fie bine arsi si apoi iar' se appara.

Daca acesti catiei au statu mai multu de 9 dile, atunci vit'a turbeaza cu desevirsiore; pentru aceast'a altu remediu nu este sau celu putinu nu se cunósce de cătu uciderea.

Catieii suntu albi si au forma lungarétia.

Rom. Lib.

Plon.

Bibliografia.

A aparutu in editur'a Librariiei Societatii „Progresulu Nationalu“ si se afla de vëndiare in Craiova la Librarii Societatii cu pretiulu de 50 b. **Filloxer'a** de Alessandru N. Grecianu Agronomu tit. de Academi'a Reg. Hohenheim si Ingineru forestieru titratu de Academi'a reg. Tharandu.

Acésta brosiura este unic'a scriere in limb'a nóstra, care basata pe sciintele naturale si pe ultimele descoperiri facute asupr'a acestui insectu, flagelulu viiloru, tratéza origin'a si incuibarea Filloxerei in Europa; descrierea Filloxerei vastatrix; modulu de inmultire si desvoltare alu Filloxerei, influenti'a asupr'a vitiei si aspectulu vitiei in timpulu bólei. Ivirea Filloxerei si modulu de vietuire in diferiti ano-timpi; intinderea Filloxerei in vie, si nimicirea Filloxerei.

Din titlurile diferiteloru capitole pôte deja ori-cine vedea, cu căta scrupulositate si tenacitate autorulu tratéza asupr'a acestui insectu. O recomandam d-loru Vini-cultori, ca cu o ora mai inainte sè póta preveni rèulu de care suntu amenintati. Ne permitem totu o data a atrage si atentiunea onor. Guvernu asupr'a acestei brosiuri, care dupa parerea nóstra este fórte folositóre pentru tiéra.

Editur'a.

In curèndu va esí de subt tipariu studiulu d-lui A. D. Xenopol intitulata „Teori'a lui Rösler“ Acestu studiu, care a aparutu in parte in Revist'a d.-lui Tocilescu, are de tînta resturnarea reutaciósei parerei sustinuta de scriitorii Unguri si Sasi: cum că Romanii ar' fi o poporatiune migrata nu de multu in Daci'a, că pamentulu acestei tieri fiindu ocupatu atunci cându au venitu Romanii, de Magiari si Germani, loru li se cuvine acésta tiéra dupa dreptulu istoriei. Acésta teorie a facutu unu reu nespusu Romaniloru de preste Carpati in lupt'a loru in contr'a Maghiariloru. „Romanulu.“

„Scrierea S. Ioanu Gura de auru, despre Preotie din nou tradusa, sub titlulu: Tractatulu S. Ioanu Gura de auru despre Preotie, de prea S. sa Calinescu, cu o disertatiune literara despre rangurile onorifice ce se conferescu clericiloru, se afla de vëndiare pe pretiulu de 4 lei noi, la librariile Socecu si Fratii Ioanitiu.

Scrierea S. Ioanu Gura de auru, despre preotie, este opera clasica, unica in feliulu seu. Este unu isvoru limpede si plinu de cele mai solide invetiaturi pentru missiunea unui adevratu preotu, si pastoriu alu Bisericei ortodoxe. Acést'a opera pâna adi in lumea crestina a remasu neintrecuta si chiar' neimitata macaru; pentru acést'a scriitorii moderni din tóte riturile crestine neputèndu produce cev'a mai bunu asupr'a acestei cestiuni, au tradusu-o mai in tóte limbile popóreloru crestine.

Traductiunea ce anuntiamu se distinge prin claritatea sa, printr'o limba alésa si ingrijita. De aceea o recomandam tuturoru crestiniloru, si in specialu clerului, care daca n'ar' ceti si nu s'ar' adapá din inaltele invetiaturi ale acestui mare si clasicu parinte alu bisericei ortodoxe, ar' lasá in misiunea sa pastoralá unu golu, pe care cu nimicu nu l'ar' potea implea. Negresitu, cându dícemu aceste vorbe, avemu in vedere pre preotii romani, consciintiosi misiunei loru, éra nu pe acei'a cari considera preoti'a cá o povóra, pe care ar vré se o scuture in ori-ce momentu din spinare. (Dupa mai multe diare rom).

Cãti jidovi sunt pe lume? — La acésta intrebare raspunde „Jüdische Presse“ pre cum urméza: Cifrele dintre parentese aréta căti ovrei cadu pe câte 1000 de locuitori. Pe tóta faci'a pamentulu suntu siepte milióne si jumetate de evrei, si anume:

In Rusi'a 3,500,000 (46), Austri'a 1,005,000 (46), Galiti'a 688,000 (115), Austri'a de josu 100.000, (42), Boemi'a 100,000 (10), Bucovin'a 67,000 (117), Ungari'a, 638,000 (39), Imperiu germanu 561.612 (12), anume în Prusi'a 363.790 (133), Bavari'a 53.526 (10), Elsaci'a-Lothringi'a 39,278 (27), Baden 27.278 (18), Hessen 26.745 (38), Hamburg 16.024 (35), in Romani'a 400.000 (70), Turci'a 200.000 (24), Olandi'a 81.691 (20), Franci'a 60.000 (13), Itali'a 49.700 (1.7), Britani'a si Irland'a 46.700 (1.3), Bulgari'a 9.990 (5), Elveti'a 3.946 (2), Danemarc'a 3.984 (2), Serbi'a 3,492 (2), Belgi'a 3.000 (0.5), Svedi'a 2.993 (0.6) Greci'a 2.652 (1.0), Luxemburg 777 (3), Spani'a: 402 Norvegi'a 34 (0.02), Statele unite din Americ'a nordica 250.000 (5), Marócco 62.800 (10), Tunis 60.000 (10), Algeri'a 35.665 (12), Egiptu 8.000 (1), Tripolis 5.000 (5), Abisini'a 50.000 (15), Australi'a 9.558 (3).

Afara de acesti'a mai locuescu multi evrei prin Arabi'a, Persi'a, Afric'a de sudu etc. etc. dar' date positive statistice despre ei, tocmai asia cá si despre cei din Portugali'a, nu sunt la indemana.